Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem
NAJER FOLKSBLAT
פרייז 15 גראשען
היינט 10 זייטען

פייער פאלקסבלאט

№ 249 | Łódź, Wtorek, 30 Października 1934 r. | צוועלפטער יאהרגאנג | לאדז, דינסטאג, כא מרחשון תרצ״ה | № 249

Ares Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

קויפט די אפצייכנונג פון „טאז"

אויסערגעוועהנליכע סעסיעס פון סיים און סענאט

וועלען פארקומען דעם 31-טען אקטאבער

ווארשא, 29 (ספ. טעל.)

נעכטען 10 פריה האט מען דעם טייב-מארשאלעק שוויטאלסקי איבערגעגעבען די פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט צוזאמענצורופען דעם סיים אויף אן אויסערגעוועהנליכע סעסיע.

אויך דער סענאט-מארשאלעק האט בעקומען די זעלבע פעראָרדנונג.

אין דער פעראָרדנונג ווערט געזאגט, אז די אויסעראָרדענטליכע סעסיעס פון סיים און סענאט זענען בעשטימט געוואָרען אויף דעם 31 אקטאָבער 1934.

די ים-אונטערהאנדלונגען

יאפאן זאל זיך אפזאגען פון איהרע הויפט-פאדערונגען

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

אין די פאליטישע קרייזען שרייבט מען צו א גרויסע בעדייטונג די שמועסן, וואס זענען נעכטען פארגעקומען צווישען די בריטישע און אמעריקאנישע דעלעגאציעס וועגען די יאפאנישע פארשלאגען, וואס דארפען פיהרען צו א קאמפראָמיס אין דער פראגע בנוגע דער ים-בעוואפנונג.

„מארנינג פאסט" איז מודיע, אז יאפאן זאל זיך אפזאגען פון א בעדייטענדען טייל פאדערונגען בנוגע גלייכהייט אין דער ים-בעוואפנונג.

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

אין דער דיסקוסיע איבערן יאפאנישען פארשלאג, האט די אמעריקאנער דעלעגאציע זיך ארויסגעזאגט געגען דאזיגען פארשלאג און די ענגלישע דעלעגאציע האט ארויסגעוויזען איהר גרייטקייט אויף א געוויסען קאמפראָמיס.

די אמעריקאנער דעלעגאציע האט באלד פערלאזען די קאנפערענץ און ארויסגעזאגט די ענטטוישונג צוליב דעם, וואס די ענגלישע דעלעגאציע האט שוואך אונטערשטיצט די אמעריקאנער שטעלונג.

ביליגער געמאכט דעם באהן-טאריף אויף קויהלען

ווארשא, 29 (טעלעפאניש).

דעם 1 נאוועמבער געהט אריין אין קראפט דער ביליגער באהן - טאריף פון איבערפיהרען קויהלען.

דייטשלאנד וועט צאהלען אויסלענדישע חובות נאר דורך עקספארט

האט קאטעגאריש ערקלערט דר. שאכט

בערלין, 26 (ספ. טעל.)

דער פרעזידענט פון דער רייכסבאנק ד"ר שאכט האט אויף א פערזאמלונג פון אינדוסטריעלער אין ווימאר געהאלטען א לענגערע רעדע אין וועלכע ער האט ווידער אמאל גערעדט וועגען די דייטשע אויסלענדישע חובות און געזאגט, אז מען ווייסט שוין אין אויסלאנד, אז די דייטשען קאנען בעצאהלען די חובות נאר דורך עקספארט, וואס זאל זיין העכער ווי דער אימפארט. אויב אויסלאנד וויל נישט, אז אונזער עקספארט זאל וואקסען, מוזען מיר זיך אפזאגען פון צאהלען די חובות.

ד"ר שאכט האט אויך גערעדט וועגען ענין רויה-שטאפען און ערקלערט, עס איז אמת, אז די רויה-מאטעריאלען זאפאסען פערקלענערען זיך, נאר עס קאן נישט זיין קיין רייד וועגען אויספעהלען, דאנקען זענען פערהאן גרויסע זאפאסען פון פערטיגע סחורות.

צום סוף האט ד"ר שאכט געזאגט, אז א דאנק די דייטשע כעמיקער, וועט דייטשלאנד אפילו האבען רויה-שטאף פון קאוטשוק.

אנ'אפענע פראפאגאנדע פאר ארויסטרייבען יודען פון דייטשלאנד

פראג (יט"א) אין דעם קעלנער „וועסט-דייטשען בעאבאכטער", וואס שטעהט נאהענט צום פיהרער פון „ארבייטספראנט" דר. ליי, פיהרט וואלטער עוואלד אן אנ'אפענע פראפאגאנדע פאר ארויסטרייבען אלע יודען פון דייטשלאנד. ער פערופט זיך אויף די מיטעלאלטערישע יודען-גרושים און יודען-הריגות און פאדערט אויך איצט ארויס צוזאגען פון דייטשלאנד אלע יודען. „גאנץ גלייכגילטיג וויפיל די דאזיגע אפעראציע זאל נישט אבקאסטען — שרייבט עוואלד — מוז זי זיין פולשטענדיג. די סעפארירונג פון דייטשען פון די יודען מוז דורכגעפיהרט ווערען פאר יעדען פרייז".

קאנפערענץ פון דער באלקאנישער קאאליציע

אנקארא, 29 (ספ. טעל.)

דער באלקאנישער פערשטענדיגונגס - ראט קומט זיך צונויף דעם 30 אקטאבער.

טיטולעסקא איז שוין געקומען קיין אנקארא. היינט קומען אויך קיין אנקארא מאקסימאס און דער יוגאסלאווישער אויסערן-מיניסטער פארטיטש.

אפגעשאפט די שנעל-געריכטען

ווארשא, 29 (טעלעפאניש).

דעם 28-טען אקטאבער ה. י. איז אריין אין קראפט די פעראָרדנונג פון מיניסטאָרען-ראט וועגען פולשטענדיג סקאסירען די שנעל-געריכטען, וואס זענען איינגעפיהרט געוואָרען דעם 27. אויגוסט 1932.

דער פילם „פ.פ. 1 ענטפערט נישט" איז אונטער א שטרענגען באיקאט

ווארשע (יט"א) נישט אכטענדיג אויף דעם באיקאט פון דייטשע אויסארבייטונגען, דעמאנסטרירט א געוויסער קינא אין ווארשא א בילד „פ.פ. 1 ענטפערט נישט" דאס דאזיגע בילד איז פראדוצירט דורך דעם היטלעריסטישען קאנצערן „אופא" אין בערלין.

דער צענטראל-קאמיטעט פאר דער אנטיהיטלעריסטישער ווירטשאפטליכער אקציע אפעלירט צום יודישען פובליקום, אז עס זאל דורכאויס מיידען דעם קינא, וואס דעמאנסטרירט דעם דאזיגען בילד.

קיין איינציגער גראשען פאר נישט אוועקגעגעבען ווערען אויף היטלעריסטישע פילמען.

צוזאמענפאהר פון צענטראלען יודישען האנדווערקער-פערבאנד

אויספארשונגס-קאמיסיע וועגען ענין ראסנער

ווארשא, 29. (טעלעפאניש)

מאנטאג פארנאכט האט זיך פערענדיגט דער צוזאמענפאהר פון דער צענטראלער יודישער האנדווערקער ארגאניזאציע, וואס איז געווען געווידמעט דעם ענין חיים ראסנער.

דער צוזאמענפאהר וואס האט זיך אנגעהויבען זונטאג אינדערפריה האט כסדר געפיהרט די דיסקוסיע ארום דעם ענין ראסנער.

ראסנער גופא האט זיך אויך בעטייליגט אין צוזאמענפאהר, און האט זיך בעמיהט מיט אלערלי מיטלען נישט צו דערלאזען אז עס זאל געגען איהם אנגענומען ווערען שארפע מיטלען. ער האט אויך געוואלט בישט אנדערש ווי בעווייזען, אז ער איז אומשולדיג. און האט אפילו אפעלירט צום צוזאמענפאהר וועגען רחמנות אויף איהם און אויף זיין ווייב און קינדער.

דער צוזאמענפאהר האט אבער נישט גערעכענט זיך מיט פערזענליכע פניות און האט זיך נאר גערעכענט מיט תאקטישע מאטעריאלען, וועלכע בעלאסטען די בעשולדיגונג געגען ראסנערן, אז ער איז שולדיג אין די פערעפענטליכטע געזעצען, וואס זענען געצילט געגען יודישער האנדווערקער.

דאס איינציגע וואס ראסנער האט אויסגעפיהרט איז זיין ציל, אז דער גאנצער עקזעקוטיוו זאל דימיסיאנירען, אזוי אז עס זאל זיך נישט שאפען דער איינדרוק אז דער צוזאמענפאהר בעלאסטעט נאר איהם אליין מיט דער בעשולדיגונג, ווייל עס טראגט אויך א טייל פעראנטוואָרטליכקייט דער גאנצער עקזעקוטיוו.

דער צוזאמענפאהר האט זיך פערענדיגט מיטן בעשלוס צו שאפען אנ'אויספארשונגס-קאמיסיע, וועלכע זאל זיך פערנעהמען מיט אויספארשען דעם גאנ־צען ענין־ראסנער, און ארויסגעטראגען אנ'אורטייל, אין דער עפענטליכקייט.

נאכדעם האט זיך דער עקזעקוטיוו אפגעגעבען אין דימיסיע. וואס איז אויך אנגענומען געוואָרען.

ס'איז געוועהלט געוואָרען א פראוויזאריום פון 7 פערזאן, אין וועלכען עס איז נישט אריין קיין איינער פון פריגען עקזעקוטיוו,

אין פראוויזאריום זענען אריין: יעשניעוויסקי, אדוו. מענדעלסבערג, לעאן פינקעלשטיין, טרעפעריאן, ליפעצקי פון ווארשע. איבוש. בעקער פון לובלין און פישער פון קראקע.

ראסנער איז אפגעשטעלט געוואָרען פון אלע אמטען, א חוץ פון צענטראלען האנדווערקער - פערבאנד.

היינטער איז אנערקענט געוואָרען די נויטווענדיגקייט פון קאמיטעט פאר יודישער מלאכה און אלע האנדווערקער - ארגאניזאציעס זאלען מיטארבייטען מיטן דאזיגען קאמיטעט. אין צוזאמענהאנג דערמיט ווערט צוריקגעצויגען דער צירקולאר וואס איז געשיקט געוואָרען צו אלע פראווינציאר אפטיילונגען, הייסען ארויסטרעטען פון דערמאנטען קאמיטעט.

דער פראוויזאריום דארף אויך צוגרייטען דעם קאנגרעס פון די יודישע האנדווערקער, וואס דארף איינגיכען פארקומען.

דער פראוויזאריום האט זיך קאנסטיטואירט: פארזיצער — אדוו. מענדעלסבערג, וויצע — ל. פינקעלשטיין, סעקרעטאר — טרעפמאן.

TORGSIN
מאסקווע
MOCKBA
ВСЕСОЮЗНОЕ ОБЪЕДИНЕНИЕ ПО ТОРГОВЛЕ С ИНОСТРАНЦАМИ «ТОРГСИН»

„Torgsin" בעזיצט אין אלע שטעדט פון ז.ס.ס.ר. א גרויסע נעץ פון מאגאזינען, וואס זענען פערזעהען מיט די בעסטע סארטען פון אלערליי עקספארט און אימפארט סחורות. פון די מאגאזינען „Torgsin" קען בעקומען יעדער איינציגער אפנעמער פון אנ'אנווייזונג פון אויסלאנד.

געלד-אנווייזונגען אויף „Torgsin" פאר קרובים און פריינד, וועלכע וואוינען אין ז.ס.ס.ר. נעהמען אן: „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא", „פאלסקא קאסא אפיעקי", „באנק קרעדיטאווי" א.ג. און איהרע אבטיילונגען, „באנק זוויאנזקאווי", „באנק האנדלאווי", און די אבטיילונג פון דרעזדענער באנק אין דאנציג. פירמאס: „בירא אסנאלעק", נאוואגראדזקא 39, „גענער. פאקולטעט בראצקא 22 אין ווארשא.

ווערט-בריף נעהמען אן אלע פאסט-אמטען אין פוילען. די פרייזען אין „טארגסין" זענען קלענערע פון אויסלענדישע.

אינפארמאציעס ערטיילט די האנדעלס-פערטרעטונג פון ז.ס.ס.ר. אין פוילען, ווארשא קאשיקאווא 4, טעל. 9-58-33 און אויך די נץ. „Hias", ווארשא, פל. גזשיבאווסקי 10 טעל. 2-75-63.

30/10 34. 1.

אפיציעלע אונטערהאנדלונגען

פון דער עסטרייכישער רעגירונג מיט די נאצים

הי ע ן, 29. (יט״א טעלעגראפיש)

די פערהאנדלונגען פון דער עסטרייכישער רעגירונג מיט די נאצים זענען יעצט געווארען אפיציעל. די פארשטעהער פון די נאצים זענען אויפגענומען געווארען פון בונדעס־קאנצלער שושניג. דער וויצע־קאנצלער האט די פארשטעהער פון די נאצים געשטעלט א רייה בעדינגונגען. די פערהאנדלונגען ווערען פארטגעזעצט.

אין די יודישע קרייזען הערשט א בעאונרוהיגונג.

פאשיסטישע בעוועגונג אין ענגלאנד

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

דער אנפיהרער פון די ענגלישע פאשיסטען מאסלעי האט נעכטען געהאלטען א רעפעראט אין אלבערט האל און האט פעסטגעשטעלט, אז אין ענגלאנד האט זיך פערשטארקט די פאשיסטישע בעוועגונג.

צום סוף האט מאסלעי פאראויסגעזאגט א מארש פון „שווארצען העמדעל“ אויף לאנדאן.

דער רעפעראט האט אויך געהאט זעהר שארפע שטעלען געגען יודען.

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

פון דובלין איז מען מודיע, אז דארט איז געקומען צו א צוזאמענשטויס צווישען פאליציי און פאשיסטישע „בלויע העמדער“. פערהאן פער־וואונדעטע צווישען ביידע צדדים.

פעראייניגט די יודישע קאאפע־ראטיווע פערבאנדען

דער צוזאמענפאהר פון די יודישע קאאפעראטיוון

ווארשא, 29 (טעלעפאניש)

אויפ׳ן צוזאמענפאהר פון פערבאנד פון די יודישע קאאפעראטיוון איז געקומען צו א פער־שטענדיגונג, און עס זענען פעראייניגט געווארען די קאאפעראטיווע פערבאנדען פון ווארשא און לעמבערג, וואס וועט טראגען דעם נאמען „צענט־ראלע פון יודישע קאאפעראטיוון“. עס איז אויך בעשלאסען געווארען צו שטיצען די לאנדווירט־שאפטליכע קאאפעראטיוון און זיך צו ווענדען צום פונדיישאן וועגען נישט אויפמאהנען די הלוואות ביי די קאאפעראטיוון.

צום סוף איז געוועהלט געווארען א נ׳אנפיהרונג.

א שפיאן פערמשפט צום טויט

ראוונע, 29 (טעלעפאניש)

דאס שנעל-געריכט אין ראוונע האט פער־משפט צום טויט דורך הענגען איינעם יאכים קאסי־טשוטשוק פאר שפיאנאזש לטובת א שכנישער מלוכה.

דער אורטייל איז אויסגעפיהרט געווארען.

עס זאל נישט זיין קיין יודישער וויצע-פרעזידענט אין ווארשא

ווארשא, 29 (טעלעפאניש)

דער „וויעטשור ווארשאווסקי“ איז מודיע: אין צוזאמענהאנג מיט די פארשטעהענדע וואהלען פון 2 וויצע-פרעזידענטען פון ווארשאווער מאגי־סטראט, אז עס וועט נישט געוועהלט ווערען קיין יודישער וויצע-פרעזידענט. עס איז שוין פעסט־געשטעלט, פערזיכערט די צייטונג, אז עס וועט נישט אריינגיין קיין איין יוד אין דער נייער שטאט־פערוואלטונג. די יודען וועלען אבער דערפאר בעקומען פון 6 ביז 8 ערטער אין דעם קליינעם צייטווייליגען שטאט-ראט, וואס וועט בעשטיין פון 36 ראטמענער און וועט בקרוב צוזאמענגערופען ווערען.

די אבדיקאציע פון סיאמער קעניג

באנגקאק, 29 (ספ. טעל.)

די ידיעה וועגען דער אבדיקאציע פון סיא־מער קעניג האט ארויסגערופען א גרויס צורודע־רונג אין גאנצען לאנד. אין די רעגירונגס-קרייזען האט מען נאך נישט אנגענומען קיין קאנקרעטע בעשלוסען, אין לאנד איז רוהיג.

די אבדיקאציע פון קעניג האט געשטעלט דער סיאמער רעגירונג אין א זעהר שווערע סיטו־אציע. די רעגירונג האט זיך נעכטען בעראטען א גאנצען טאג.

הרב קוק בעגריסט דעם שלום-אפמאך

צווישען די ציוניסטען מיט די רעוויזיאניסטען

ירושלים, 29. (יט״א טעלעגראפיש).

דער רב הכולל קוק האט איבערגעגעבען דעם יט״א־פארשטעהער א בעגריסונג צו דעם שלום־אפמאך פון די ציוניסטען מיט די רעוויזיאניסטען. הרב קוק שיקט איבער א דאנק די העאליזאטארען פון אפמאך.

גאנדי׳ס לעצטע רעדע

לאנדאן, 29 (ספ. טעל.)

פון באמבאי איז מען מודיע: גאנדי האט נעכטען געהאלטען זיין לעצטע רעדע אלס פאר־זיצער פון נאציאנאלען קאנגרעס פון די הינדוסען.

גאנדי׳ס פארשלאג צו ענדערן דעם סטאטוט פון קאנגרעס איז אנגענומען געווארען.

עס וואקסט די ארבייטסלאזיג-קייט אין אמעריקא

וואשינגטאן, 29 (ספ. טעל.)

דער פרעזעס פון דער אמעריקאנער אר־בייטס-פעדעראציע וויליאם גרין האט ערקלערט, אז אין די לעצטע צוויי חדשים איז די ארבייטס־לאזיגקייט געוועזען גרעסער ווי אין די זעלבע צוויי חדשים פון פאריגען יאהר.

גראנדיעזע לויה פון ד״ר קרימינעצקי

היען, 29. (יט״א טעלעגראפיש).

די לויה פון דר. קרימענעצקי איז געוועזען א גראנדיעזע, ס׳האבען זיך בעטייליגט פארשטעהער פון אלע יודישע קרייזען, קהלה און ארגאניזא־ציעס.

DR.

L. Czarnożył

וואוינט יעצט אויף

62 פיעטריקאווער 62

אין נעהמט אן פון 9.30 ביז 10.30 פארמיטאג און פון 4–6 נאכמ.

ספעצ. האריץ-קראנקהייטען

בעקאנטמאכונג.

מיר א גרופע קאלאניאל-געוועלבער פון בזשעזשינער גאס און אומגעגנד מאכען בעקאנט דער ג. קונדשאפט, אז צוליב די לעצטע זעהר שטרענגע פעראָרדנונגען פון דער מאכט וועגען די האנדעלס-שעה׳ן, מוזען מיר שליסען די געוועלבער פינקטליך 7 א זייגער אוונד.

דעריבער בעטען מיר די ג. קונדשאפט זיך צוצופאסען צו די האנדעלס-שעה׳ן פון 7 א זייגער פריה ביז 7 אוונד און שפעטער וועלען די געוועלבער זיין גענצליך געשלאסען. אויך זונטאג און חגא-טאג וועלען די געוועלבער זיין א גאנצען טאג געשלאסען. דאס אויביגע ווערט געבעטען צו נעהמען צו קענטניס.

מיט אכטונג

א גרופע קאלאניאל-געוועלבער פון בזשעזשינער גאס און אומגעגענד.

אכטונג, ביר-האלע-בעזיצער!

מארגען, מיטוואך, דעם 31. אקטאבער 1934, 6 א זייגער אוו. צום ערשטען טערמין און 8 א זייגער צום 2-טען טערמין, גילטיג ביי יעדע צאהל מיטגלידער, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל (בזשעזשינער 16) די יעהרליכע

גענעראל-פערזאמלונג

בעמערקונג: מיר מעלדען אלע שענקער, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער, דאס עס ליגט אין זייער אינטערעס צו קומען, ווייל עס שטעהט פאר פרישע שוועריגקייטען צום נייעם יאהר.

די פערוואלטונג.

מודעה. ברוך-קראנקע! קריפעל!

ליידענדע אויף פערשידענע ביין-פערקרי־מונגען פון גוף (הויקערס)!

איז לאדז הייליט צום ערשטען מאל דער אמת׳ער וועלט-בעריהמטער ספעציאליסט

Ortoped DYR. Natan Rapaport

פון וויען מיט 30-יעהריגער פראקטיק און נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 איוונד

איז לאדז, פילסודסקיעגא № 23

(פריהער וסכאדניא 23) טעל. 231-89

ברוך-ליידענדע! איהר קענט געזונד ווערן אהן בלוטיגע אפעראציעס ראטעוועט אייער געזונט כל-זמן ס׳איז נאך צייט, ווייל דער ברוך ווערט גרויס ווי א מענשען-קאפ, די קישקעס ווערען פערדרעהט און מ׳קען בראנדיג ווערען.

א הילף און א רפואה! דורך מיין מעטאדע ערפונדענע ספעציעל הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע ברוכען און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע ביי אנפאנגס־ברוכען. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפאראטען נאך דעם סיסטעם פון פראפעסאר ד״ר האפפא, ד״ר העססינג און קאללאט. געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פיס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס פאר אמפוטירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).

פאר דאמען נאך אפעראציעס קינסטליכע ברוסטען.

ביים ארויפלאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירם-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד״ר גלענארד.

געדענקט די אדרעס:

ארטאפעדישע אנשטאלט 23 פילסודסקיעגא 23.

א הארציגען מזל טוב ווינשען מיר אונזער ליבער פריינדין און מאן

דארא און פינקוס ראזענבערג

(חיפה — ארץ ישראל)

צום געבורט פון זייער ערשט

זונדעלע

העלא בערכאלץ
העניעק ראבושינסקי

די 1-טע און ביליגסטע קוועלע פון

רעשטען

אויף פאלטענס און אנציגער

פון די בעסטע ביליצער און מאמאשא־ווער סחורות, די מאדערנסטע מוסטערן, אין א גרויסען אויסוואהל, בעקומט מען נאר ביי

R. Szczęśliwy

לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5

טעל. 156-09

גערענקט. פראנט 2 שטאק.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער חשוב׳ן פערוואלטונגס-מיטגליד

שלמה גלאזער

צוליב׳ן פריהצייטיגען טויט פון זיין

מוטער

וויט געטרייסט אין אייער גרויס אומגליק!

די פערוואלטונג און כאר פון לאדזער יוד. מוזיק-פעראיין „שיר“.

אטוואצק — קלימאטישע וואלד-סטאציע — 7.50 זל. טעגליך

Sanatorjum D-ra med. W. PRZYGODY

לונגען - אפטיילונג: ס׳ווערען געהיילט לונגען־קראנקע לויט די נייעסטע מעטאדען.

כירורגישע אפטיילונג: ווערען געמאכט: אדמע, איבערברעכונג פון פערוואקסונגען, דורכשניידען פונ׳ם נערוו א. ז. וו.

ספעציעלער פאוויליאן: ריטשאלט-פרייזען צוגע־פאסט צו דער איצטיגער קריזיס-צייט נעמען ארום: פולע אויסהאלטונג, מעדיצין, אויפזיכט, רענטגען, אנאליזען א״א. כשר׳ע קיך! געשמאקע כשר׳ע קיך. כשר׳ע קיך!

פאר רעקאנוואלעסצענטען זארגפעלטיגע אויפזיכט.

Dr. med.

Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט-און געשלעכטס קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

עמט אן פון 8—11 פריה און פון 1³⁰—2³⁰ מיטאג און פון 7—9 אווענד.

זונטאג פון 10—1 בייטאג.

אלע ארט אנאליזען.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזן! פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.

Dr. **Artur Banasz**

כירורג-אוראלאג

וואלטשאנסקא 23

טעלעפאן 139-88.

נעהמט אי פון 4–6 נאכמיטאג.

פאר גאלד, ביזשוטעריע

און לאמבארד- קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא

פיעטריקאווער 7.

אנו מביעים בזה את רגשי השתתפותינו החמה בצערו של חבירנו חבר הועד

מר יצחק שליא

למות עליו

אמו נ״ע

ועד החברה,
חסד של אמת ומנחמי אבלים
לאדז.

דעם טיפען צער דריקען מיר אויס דעם ה׳ יצחק שליא צוליב׳ן טויט פון זיין מוטער ע״ה

המקום ינחם אותו בתוך שארי אבלי ציון וירושלים.

יהושיע קאפעל און פאמיליע.
יהושיע זאראמב
סעקרעטאר פון „חסד של אמת“.

בונד צווישען פראנקרייך און ראַטען-פערבאנד

וועט דערפיהרען צו א דויערנדען וועלט-שלום

ארטיקעל פון קארל ראדעק אין „איזוועסטיא"

מאָסקווע, 29 (ספּ. טעל.)

„איזוועסטיא" האט אפגעדרוקט אן ארטיקעל פון קארל ראדעק געווידמעט דעם 10-טען יאהר זינט עס זענען אנגעקניפט געווארען פריינדליכע בעציהונגען צווישען פראנקרייך און ראַטענפערבאנד.

שרייבענדיג וועגען גישט-אנגרייפס-אפמאך צווישען פראנקרייך און ראַטענפערבאנד, שטעלט ראדעק פעסט, אז איצט קומט פאר א געמיינזאמער קאמף פון ביידע מלוכות צו סטאביליזירען די לאגע אין דרום-מערב-אייראפע. ראדעק ווייזט אן אז די דאזיגע פאליטיק האט נישט קיין איינשטי-מיגע אונטערשטיצונג צווישען די פראנצויזישע לינקע און רעכטע בורזשואזע עלעמענטען. ער האלט, אז אין פראנקרייך זענען פערהאן דריי הויפט-טענדענצען, וואס זענען געריכטעט געגען דער דערנעהנטערונג צווישען פראנקרייך און ראַטען-פערבאנד.

די ערשטע האלטען, אז פראנקרייך דארף זיך פערשטענדיגען מיט בערלין, וועלכע האט פריינדליכע כוונות צו מזרח. די קאנסעקווענץ פון דער פאליטיק איז געווענדעט געגען בונד מיט פראנקרייך אין יוגאסלאוויען, רומעניען און פוילען.

די צווייטע טענדענץ בעשטעהט אין דער שטרעבונג זיך ענטגעגענצושטעלען די דייטשע עקספאנסיע, נאר אויסצושליסען ראַטענפערבאנד אלס פאקטאר, וואס קאן פערזיכערען דעם שלום.

ראַטען-פערבאנד, שרייבט ראדעק מישט זיך נישט אין די אינערליכע ענינים פון אנדערע לענדער, הגם מען גיט זיך אפ א גענויען חשבון פון דער היסטארישער ענטוויקלונג און מען בעהאלט לחלוטין נישט אויף וועלכער זייט עס געפונען זיך אונזערע סאציאלע סימפאטיעס. אויב ראַטען-פערבאנד האט נישט קיין מורא, אז דאס דער-נעהנטערען זיך מיט די בורזשואזע מלוכות, קאן פערשטארקען די בורזשואזע טענדענצען אין ראַטען-פערבאנד, איז א חידוש, אז די געמיינזאמע שלום-פאליטיק וואס ווערט געפיהרט מיט ראַטען-פערבאנד זאל קענען אפשוואכען די בורזשואזיע אין די לענדער.

די דריטע טענדענץ געגען דער דערנעהנ-טערונג צווישען פראנקרייך און ראַטען-פערבאנד, איז די מורא, אז די דערנעהנטערונג קען אריינ-ציהען פראנקרייך אין א מלחמה אויפ'ן ווייטע מזרח.

ראַטען-פערבאנד האט קיינמאל נישט גערע-כענט, אז א מלחמה צווישען יאפאן און ראַטען-פערבאנד זאל זיין א פראגע פון דער נאהענטער צוקונפט. די פאליטיק פון ראַטען-פערבאנד אויפ'ן ווייטען מזרח, צילט קודם כל, פונקט אזוי ווי אין אייראפע, אויסצוגעפינען מיטלען צו פערזיכערען א דויערנדען שלום, אבער נישט א בונד אויפ'ן פאל פון א מלחמה,

צום צעהנטען יאהר, איז די עפענטליכע מיינונג פון ראַטען-פערבאנד פאר קאנסאלידירען די בעציהונגען צווישען די ביידע לענדער, מיט'ן ציל צו פיהרען א געמיינזאמען קאמף געגען א מלחמה-געפאהר און צו דערהאלטען דעם שלום.

פולער טעקסט פון דעם אפמאך צווישען דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און דעם רעוויזיאניסטישען וועלט-פערבאנד

לאָנדאָן, (יט"א) דער פולער טעקסט פון דעם אפמאך, וואס איז אונטערגעשריבען געווארען דורך ד. בן-גוריון אין נאמען פון דער ציוניסטי-שער עקזעקוטיווע פון איין זייט און וול. זשאבא-טינסקי אין נאמען פון רעוויזיאניסטישען וועלט-פערבאנד פון דער צווייטער זייט — איז פאל-גענדער:

1) נישט אנריהרענדיג די פרייהייט פון דיסקוסיע און קריטיק אין דער ציוניסטישער בע-וועגונג פערפליכטען זיך אלע פארטייען אויסצומיי-דען, וועלכע עס איז קאמפס-מיטלען, וואס געהען ארויס פון די ראהמען פון אידעאלאגישען און פאליטישען וכוח און זענען נישט אין הסכם מיט דער ציוניסטישער עטיק און מיט די קולטורעלע מנהגים.

2) אלע פארטייען וועלען פערעפענטליכען אן אויפרוף צו זייערע מיטגלידער, אז טערור און געוואלדטאטען פון וועלכען עס איז ארט זענען אונבעדינגט אונדערלאזבאר אין אלע בעדינגונגען, סיי אין ארץ-ישראל סיי אין די גלות-לענדער און אז אלע פארטייען וועלען אננעהמען די שארפסטע און ווירקזאמסטע מיטלען, כדי פון גרונדאויס אויס-צוווארצלען אזעלכע טאטען.

דער דאזיגער פערבאט איז חל אין גלייכער מאס פאר העצען צו בעגעהן טעראר און געוואלד-טאטען אדער אזעלכע טאטען צו בערעכטיגען.

3) אלע פארטייען פערפליכטען זיך אנצו-נעמען אלע מיטלען, וועלכע געפונען זיך אין זייער רשות געגען דאס שטערען אדער פארלעצען דעם דאזיגען אפמאך, וועלכען זיי ווארפען זיך אונטער. צו ווירקען אויף די ארבייטער-ארגאני-זאציעס אין ארץ ישראל, כדי איינצושטעלען חברישע בעציהונגען און א גערעכטע ארבייטס פער-טיילונג צווישען אלע ארבייטער בעדערפטיגע און אפצוהיטען גערעכטע ארבייטס בעדינגונגען.

4) אלע פּאַרטייען פערפליכטען זיך אנצו-נעמען די שטרענגסטע מיטלען מיטן צוועק צו פער-מיידען אונדערלאזבארע מעשים אין דעם צווישען פארטייאישען קאמף, ווי רכילות און בלבולים, וואס ריהרען אן דעם פערזענליכען כבוד פון יחידים אדער קבוצים, פערשפרייטען פאלשע ידיעות, מלשינות, בעליידיגונגען געגען די אפצייכ-נונגען, פעגער און אוניפארמען פון א געגנערישער ריכטונג.

5) אין די לענדער, אין וועלכע א וועלכע עס איז ציוניסטישע שטרעמונג אדער ריכטונג איז דורך דער מאכט פערבאטען, אדער ווערט שלעכט געזעהען, טאר נישט קיין שום געגנערישע ריכטונג אדער איינצעלנע פערזאן בעקעמפען די דאזיגע שטרעמונג אדער ריכטונג מיט דער הילף פון דער מאכט, סיי אויף א דירעקטען סיי אויף אומדירעק-טען אופן. דאסגלייכען טאר מען נישט אנרופען וועלכע עס איז געגנערישע שטרעמונג אדע דיפּטונג ווי אויך זייערע מיטגלידער מיט בעצייכנונגען, וואס זענען עלול צו שטעלען אין סכנה זייער ווייטערע עקזיסטענץ אין געגעבענעם לאנד.

6) אין קיין שום פאל און אונטער קיין שום בעדינגונגען טאר נישט וועלכע ס'איז פארטיי אדע איהרע מיטגלידער אויפרייסען אדער שטערען א פערזאמלונג פון א געגנערישער פארטיי.

7) אלע פארטייען זעבען מחוייב צו בעשטראפען זייערע מיטגלידער, וועלכע האבען פערלעצט די אויבענגעבראכטע פונקטען תיכף ומיד ווי אזא פאל ווערט בעקאנט ווערען אויף א דירעקטען אדער אומדי-רעקטען אופן, אדער אזא פאקט ווערט מיטגעטיילט דורך דער דרך, ווען עס איז פון דער געליטענער פאר-טיי. די שטראפען זענען פאלגענדע:

אויסרייד, געלד-שטראף, צייטווייליגער אויס-שליסונג פון דער פארטיי, ענדגילטיגע אויסשליסונג פון דער פארטיי, בנוגע שקל-צאהלער — אויסשלי-סונג פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

אויב די געגעבענע פארטיי בעשטראפט נישט א שולדיגען מיטגליד, אדער אויב די געליטענע פארטיי האלט די שטראף וואס איז דורך דער געג-נערישער פארטיי אנגעווענדעט געווארען לגבי איה-רע חברים, פאר נישט גענוגענד, דינט איהר האט רעכט צו אפעלירען צו א אינטערפארטייאישען גע-ריכט וואס ווערט בעשטימט ווערען אין יעדען לאנד בעזונדער. אי קארץ-ישראל און אין פוילען וועלען אזעלכע געריכטען תיכף ומיד געשאפען ווערען.

א פערזאן, וואס איז אין הסכם מיט דער אנ-געצייכענטער, פראצעדור אויסגעשלאסען געווארען פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, האט דאס רעכט צו אפעלירען צום ציוניסטישען קאנגרעס-געריכט.

לאָנדאָן, (יט"א). דער אפמאך צווישען דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע און דעם רעוויזיאניס-טישען וועלט-פערבאנד איז געשלאסען געווארען נאך אונאויפהערליכע פערהאנדלונגען צווישען ד"ר בן-גוריון און וול, זשאבאטינסקי וועלכע האבען גע-דויערט טאג און נאכט, אין צוזאמענהאנג מיט דער דערגרייכטער פערשטענדיגונג הערשט אין די ציו-ניסטישע קרייזען א שטארקער אפטימיזם. אין די נאהענטסטע טעג ווערען ערווארט ווייטערע וויכטיגע שריט אין דער ציוניסטישער בעוועגונג.

די יודישע אגענץ בעגרינדעט

איהר נעגאטיווער שטעלונג צום פראיעקטירטען לעגיסלאטיוו-ראט

לאָנדאָן, (יט"א). דער האלב-אפיציעלער ארגאן פון קאלאניאל-אמט „ניר איסט ענד אינדיא" האט פערעפענטליכט א בריף פון סעקרעטאר פון דער יודישער אגענץ, ה' ישראל קאהן, וועלכער בעגרינ-דעט אויספיהרליך די נעגאטיווע שטעלונג פון דער יודישער אגענץ צום פראיעקטירטען לעגיסלאטיוו-ראט אין ארץ-ישראל.

עס איז נאטירליך אונמעגליך, — שרייבט ה' ישראל קאהן — אין די ענגע ראהמען פון א בריף אויסצורעכענען אלע מאטיווען, וואס קענען ארויס-גערופט ווערען געגען דער בילדונג פון א לעגי-סלאטיוו-ראט, אין ארץ-ישראל אויף דער איצטי-גער מדרגה פון ענטוויקלונג פון לאנד.

די יודישע אפאזיציע געגען דער בילדונג פון א לעגיסלאטיוו-ראט אין איצטיגען מאמענט שטאמט פון דער זארג, אז אזא קאנסטיטוציאנעלע רעקאנ-סטרוקציע וואלט ערנסט בעדראהט דעם אויפבוי פון דער יודישער נאציאנאלער היים, וואס דארף לויט די בעשטימונגען פון מאנדאט פערווירקליכט ווערען. די יודישע ארגומענטירונג געהט אין דער ריכטונג אז דער מאנדאט שטעלט מיט זיך פאר דעם פונדאמענטאלען געזעץ פון ארץ-ישראל. די אויפגאבע פון א לעגיסלאטיוו-ראט מוז דעריבער זיין צו העלפען מיט ראט דער ארץ-ישראל-רעגירונג ווי אזוי דורכצופיהרען דעם מאנדאט, פון דעם איז צו דריגגען אז אזא לעגיסלאטיוו-ראט קען נישט צו-זאמענגעשטעלט ווערען פון פארשטעהער, וועלכע אקצעפטירען נישט דעם מאנדאט, ד. י. איצטיגע פיה-רער פון די אראבישע פארטייען אין א"י פארבע-האלטען נישט דעם פאקט, אז זיי זענען ענטשידען געגען דעם מאנדאט, און זיי ערקלערען אויך אפען, אז זיי וועלען אויסנוצען יעדען איינפלוס, וועלכען עס וועט זיי געבען דער פראיעקטירטער לעגיסלאטיוו-ראט, כדי צו שטערען דער ענטוויקלונג פון דער יו-דישער נאציאנאלער היים און בעקעמפען די פאָ-ליטיק, וואס האט בעקומען איהר פערקערפערונג אין דעם מאנדאט.

די יודען זענען איבערצייגט, אז וועלכע פער-זיכערונגען און גאראנטיעס עס זאל נישט ענטהאל-טען די פראיעקטירטע קאנסטיטוציע, איז נישט ווארשיינליך אז די זאלען קענען ווירקזאם שטערען דער ענטוויקלונג אין אזא ריכטונג. די לעצטע ערפאה-רונגען אין פערשידענע טיילען פון דער בריטישער אימפעריע האבען בעוויזען אז ווען עס ווערט שוין געשאפען א לעגיסלאטיווע קערפערשאפט — ווי בע-גרענעצט עס זאלען נישט זיין אין אנהויב איהרע פונקציעס — ענטפלעקט זיך אונפערמיידליך א טענ-דענץ צו ערטיילען איהר וואס מעהר מאכט אין די פערוואלטונג, ארבייטענדיג אונטער א שטענדיגען דרוק, איז געצוואונגען צו ערטיילען אלץ גרעסערע קאנצעסיעס.

די יודען האבען מורא, אז די בילדונג פון א לעגיסלאטיוו-ראט אין אזעלכע בעדינגונגען וועט פיהרען צום פערהאמעווען זייער אויפבוי-ארבייט, וואס האט, ווי עס איז אלגעמיין בעקאנט, געבראכט נוצען אלע איינוואוינער פון לאנד, און אז זיי וועלען דעגראדירט ווערען אין ארץ-ישראל צו דעם מצב פון א „נאציאנאלער מינדערהייט" — אן ענטוויקלונג, וואס איז געגענזעצליך צו דער ספעציפישער קאנ-צעפציע פון מאנדאט.

די ציוניסטען ווייסען, נאטירליך, אז דער מאנג דאט זעהט פאר די בילדונג פון זעלבסטפערוואל-טונגס-אינסטיטוציעס אין ארץ-ישראל, זיי האלטען אבער אז די דאזיגע בעשטימונגען בעפאלמעכטיגען נישט צו שאפען א צענטראלע געזעצגעבערישע קערפערשאפט אויף אזא פריהער שטופע פון ענט-וויקלונג. דער כאראקטעריסטישער אונטערשיד ביים פארמולירען די געטשפרעכענדע בעשטימונגען, צווי-שען דעם ארץ-ישראל מאנדאט און דעם סירישען און איראקישען מאנדאט, וואס זעהען פאר דעפי-ניטיוו די זאפארטיגע בילדונג פון געזעצגעבערישע קערפערשאפטען. בעשטעטיגט אהן שום שאטען פון צווייפעל, אז די שנעלע בילדונג פון א לעגיסלאטיוו-ראט אין ארץ-ישראל איז נישט געלעגען אין די כוונות פון די אויטארען פון מאנדאט, ווען ער איז פערפאסט געווארען.

די יודען פערשטעהען גאנץ גוט, אז די אייבשטע לונג פון א פריינדליכען „מאָדוס-וויווענדי" צווישען זיי און די אראבער אין ארץ-ישראל איז פון וויכטיגסטער בעדייטונג פאר דער ענטוויקלונג פון לאנד און פאר דעם וואוילזיין פון ביידע טיילען פון דער בעפעלקערונג. די יודישע אגענץ האט „נישט איין מאל פערלאנגט, אז עס זאל גערופען ווערען א „קאנ-פערענץ פון רונדען טיש", כדי צו אונטערזוכען יעדער מעגליכקייט, וואס זאל דערפיהרען צו דעם שטארק בעגעהרטען ציל, די יודען שטרעבען אויך איצט, ווי שטענדיג, אז עס זאל געשאפען ווערען א מעגליכקייט פאר אזא אלזייטיגער דיסקוסיע צווישען די רעפרעזענטאטיווע ווארטזאגער פון ביידע נאציאנאלע גרופען. די יודען זענען אבער איבערצייגט שוין צום סוף ה' ישראל קאהן — אז די בילדונג פון א לעגיסלאטיוו-ראט אין די איצטיגע בעדינגונגען אין דער צייט ווען די אראבער האבען נאך נישט אקצעפטירט דאס פונדאמענטאלע געזעץ פון מאנדאט וואלט מען נישט פאציפיצירט דאס לאנד, נאר פערער-קעהרט, נאך פערשארפט די רייבונגען דורך שאפען א רעדנער-ביהנע פאר העטערישע געוואלטזאמ-קייט".

ראטעוועט אייער געזונד

קראנקע אויף רופטורען (ברוך-קראנקהייטען)

ספּעציעלע ארטאפּעדישע הייל-גומי-באנדאזשען פון מיין מעטאדע העלפען ראדיקאל אונטער גאראנטיע אהן אפּעראציעס פון אלע מינים ברוך-קראנקהייטען (רופטורען) אפילו די עלטעסטע און געפעהרליכסטע ביי מענער, פרויען און קינדער.

דאס אראפלאזען זיך פון מאגען און קישקעס בעזייטיג איך דורך פערלעגען ספּע-ציעלע אינדיווידועל צוגעפּאסטע בויך-באנדאזשען.

אויף אויסגעקרימטע רוקען-ביין (הוי-קערס) ארטאפּעדישע הייל-גארסעטען אויף ביינער-שווינדזוכט און אלע אנדערע פעהלערן ארטא-פּעדישע הייל-אפּאראטען אויף פלאטפוס.

ספּעציעלע איינלאגען לויט גיפּס-מאדעלען, אויף זשילאסעם - גומי-זאקען לויט מאס. קינסטליכע הענד און פיס

ספּעציעלער אנשטאלט פאר הייל-ארטאפּעדיע

Spec. Ortop. **O. PETRYKIEWICZ** אויס לעמבערג

לאדז, פּיראמאָוויטשא 9 (אלגינסקא

(פראנט פּאַרטער), טעל. 09-177 נאהנט פון לאדזער פאבריקס-באהנהויף

בעמערקונג: דאס ערשיינען פון די קראנקע איזאונבעדינגט נויטיג.

צאהלרייכע דאנקזאגונגען און דאנק-בריף.

(אין זגערזש אויף טלאמאצקא № 2 און № 4 אייגענע הייזער)

קלאנג-קינא

„MIRAŻ"

11 ליסטאפּאד (קאנסטאנט.) 16

היינט צום לעצטען מאל!

רעוואלאציאנס - ארציפילם, אויסגעפיהרט מיט דער הילף פון בעקאנטע פאליצי-אגענטען, אונטער'ן נאמען:

די טענצערינס פון בוענאס-איירעס

(הענדלער מיט לעבעדיגער סחורה)

אין דער הויפּט-ראָלע:

Dita Parlo

אויסער'ן פּראגראם:

קלאנג-צייטונג פון **Paramount** און „PAT"

דער נאהענטסטער פּראגראם:

קינג-קאנג'ס זוהן.

פּרייזן: 54 גר. 85 גר. און 1.09 זל.

ווער איז דער אמת'ער משוגענער?

די המצאות פון די נאצי-גאונים

א יאהר איז שוין פאריבער זינט דער צייט, ווי ס'איז אין דייטשלאנד איינגעפיהרט געווארען דאס געזעץ וועגען צוואנגזאמער סטעריליזאציע (אפנעהמען דורך א געוויסער אפעראציע די פרוכטבארקייט ביים מאן). אט די ארײנמישונג פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער מלוכה אין אנ'ענין, וואס האט א שייכות צו דער מעדיצין, איז פארוואנדעלט געווארען אין אנ'ערשטראנגיגע פאליטישע פראגע. אין דעם פאל, ווי אין פיל אנדערע, ווייזט זיך ארויס דער דרוק און דער צוואנג, אונטער וועלכע עס געפינט זיך דאס גייסטיגע לעבען אין דייטשלאנד. פיל דאקטוירים, יוריסטען, גייסטליכע ווילען נישט אפען ארויסטרעטען געגען דעם געזעץ הגם זיי זענען ענטשידען געגען איהם, ווייל זיי האבען מורא צו קומען אין א קאנפליקט מיט דער מאכט. די דייטשע וויסענשאפטליכע צייטשריפטען און ליטעראטור זענען געווארען אנ'ארענע, אויף וועלכער די געלעהרטע טרעטען ארויס מיט ענטוזיאזם פאר דעם געזעץ, הגם די געלעהרטע זענען געגען איהם. פערשטייט זיך, אז די היטלעריסטישע פיהרער שטייען אין דעם געביט נישט אפ פון די געלעהרטע. בעזונדערס אייפערדיג איז נישט איינמאל ארויסגעטראטען פאר סטעריליזאציע דער בעקאנטער ד"ר לעי, און ער האט אפילו פארגעלייגט מען זאל סטעריליזירען אלע קאפיטאליסטען. אנדערע ווידער האבען פארגעלייגט מען זאל סטעריליזירען אלע יודען, כדי איינמאל פאר אלעמאל צו לעזען אין דייטשלאנד די יודען-פראגע אז"וו.

אט דאס ווילדע געמיש פון דעמאגאגיע און סאדיזם האט געבראכט דערצו, אז אין פיל מלוכות וואו מען האט זיך פריהער אפילו בעצויגען מיט סימפאטיע צו דעם גאנצען ענין פון סטעריליזאציע, האט מען זיך איצט גענומען בעציהען קריטיש און מיט פערדאכט.

די אונאויפהערליכע דראהונגען מיט סטעריליזאציע אין דייטשלאנד האבען געבראכט צו א געוויסען מין נייעם פסיכאז, אויף וועלכען עס ווערט שוין אויפמערקזאם געמאכט אין דער פאך-ליטעראטור. סטערעליזאציע איז פארגעזעהען אלס מיטעל אין קאמף געגען דער פערשפרייטונג פון געוויסע פסיכישע קראנקהייטען, אבער דאס אונאויפהערליכע רעדען און דראהען מיט סטערעליזאציע האט אליין גענומען ארויסרופען פסיכישע קראנקהייטען.

ווייטער האט זיך ארויסגעוויזען, אז אין די געריכטס-אינסטאנצען, וועלכע דארפען ארויסטראגען די בעשלוסען וועגען סטערעליזירען גייסטיג-קראנקע אדער אזעלכע, וועמען עס דראהט א גייסטיגע קראנקהייט, זענען פאראן כלערליי אנדערע ספעציאליסטען, אבער ספעציאליסטען, פון גייסטיגע קראנקהייטען זענען פאראן צו ווייניג.

וואסערע מאדנע און אויסטערלישע פאלען עס קאנען דערביי פארקומען איז זיך לייכט פארצושטעלען, ווייל מען דארף וויסען, אז א דאקטאר, וועלכער איז אפילו א ספעציאליסט אין אנדערע קראנקהייטען, קאן זיין א פולשטענדיגער איגנאראנט אין גייסטיגע קראנקהייטען. אין די אויסגעארבייטע פראגע-בויגענס זענען פאראן אזעלכע פראגען, אויף וועלכע נישט נאר א קראנקער, נאר אויך א פולשטענדיג געזונטער וועט נישט זיין אימשטאנד צו ענטפערען און קאן אין רעזולטאט פערעכענט ווערען פאר א גייסטיג קראנקען.

און דא האנדעלט זיך אפילו וועגען גייסטיג גאר הויך ענטוויקעלטע מענשען. עס איז זיך לייכט פארצושטעלען, וואס עס קומט ארויס ביים פערהערען לויט די אויסגעארבייטע פראגע-בויגענס עפעס א פויער מיט דארפישער בילדונג אדער א קעלנערקע פון א רעסטאראן. מען דארף גארנישט זיין קיין אידיאט אדער גייסטיג קראנקער, כדי נישט צו וויסען, א שטייגער, ווער עס איז געווען ביסמארק אדער לוטער. די שענסטע פראגע איז די, פון וועלכער עס איז צו זעהן, אז די היטלעריסטישע אינטעליגענטע מחברים פון דער אנקעטע פאדערען אלס בעווייז, אז דער מענש איז נישט גייסטיג קראנק, ער זאל קענען געוויסע רעכטליכע פארשריפטען. בכלל מישט אויס דער פראגע-בויגען פראגען פון אינטעליגענץ און קענטשאפט, אזוי, אז מענשען גאנץ געזונטע און נארמאלע, דארפען אויפ'ן סמך פון דער אנקעטע אנערקענט ווערען אלס קראנק גייסטיג, הגם זיי זענען פולשטענדיג געזונד.

עהנליך זעהט עס אויס אויך מיט אנדערע פראגען. וואספאר א שטייגער שייכות האט די קענטעניש פון פאסט-טאריף מיט אינטעליגענץ? דעם פאסט-טאריף קאן וויסען א פולשטענדיגער אידיאט, דאגעגען א פולקאם אינטעליגענטער און געבילדעטער מענש קאן דעם טאריף נישט וויסען, אויב ער האט זעלטען צו טון מיט ענינים פון פאסט.

און דערווייל האט זיך ארויסגעוויזען, אז די משוגעים אין דייטשלאנד זענען גארנישט אזוי משוגע. עס איז אלגעמיין בעקאנט, אז אין די שולען, וואו מען לערנט דאך מאטעמאטיק, זענען פאראן אויסגעצייכענטע „שליסלען“, וועלכע ווייזען אן די לעזונג פון די אויפגעגעבענע מאטעמאטישע אויפגאבען. אין דייטשלאנד רופט מען די דאזיגע לעזונגס=ביכער „עזעלבריקע“. און עס האבען זיך שוין געפונען אין דייטשלאנד קלוגע מענשען, וועלכע האבען צונויפגעשטעלט אויפלעזביכער פאר די פראגען, וועלכע זענען אנגעגעבען אין דער אנקעטע. אויף פערשידענע וועגען קומען אן די אויפלעז-ביכער צו די פערזאנען, וועלכע ווערען פערהאלטען און זענען בעדראהט פון סטעריליזאציע. די דאזיגע מענשען לערנען אויס די תשובות אויסווייניג און ווען עס קומט אן צום פערהער, זענען די פערהערער ממש ערשטוינט וואסערע קלוגע און ריכטיגע ענטפערען זיי בעקומען פון די „גייסטיג-קראנקע“.

איצט האלט מען ביים איינפיהרען א נייעס. דהיינו, די עקזאמינירטע וועט מען נישט שטעלען קיין פאראויס בעשטימטע פראגען, נאר די פראגען וועלען שטעלען לויט זייער איינזעהען די פערהערער גופא. ס'איז טשעקאווע, וואס וועט דערפון ארויסקומען. עס קאן גיכער ארויסווייזען די פסיכיאטרישע אמראצעס פון די פערהערער, איידער די משוגעת פון די עקזאמינירטע. (מאר).

דער פלעק, וועלכע מ'דארף אפמעקען

נאך וועגן די פאסירונגען אויפ'ן הדר הכרמל

צווישען דער ציוניסטישער עקזעקוטיווע בראש מיט בן-גוריון און די רעוויזיאניסטען איז געקומען צו א הסכם, און אויף א קאנפערענץ אין לאנדאן איז געשלאסען געווארען א מין וואפענשטילשטאנד, מען דארף רעכענען, אז דאס וועט ברענגען צו א געוויסען שלום צווישען די צדדים אין פאלעסטינע, וואס בעקעמפען זיך אויף דעם שארפסטען אופן. א שארפען אויסדרוק האט דער דאזיגער געגענזייטיגער קאמף, ווי בעקאנט, געפונען בעת דעם לעצטען מורא'דיגען געשלעג אויפ'ן הדר הצופים. דאס, וואס עס האט ז'ארט פאסירט, דארף בלייבען אויף א לאנגער צייט א ווארנונג פאר ביידע צדדים. אט דאס איז די מיינונג פון די פיהרענדע פערזענליכקייטען אין ציוניזם, וועגען דעם שרייבט ד"ר י. טהאן אין „נ. דז.“

צי איז אונז ווירקליך אזוי גוט, צי פעהלט אונז טאקע מעהר גארנישט, ווי אויסלעבען זיך אין געשלעגען? צו וואסער טייוועל איז דאס אונז נויטיג, ווען מיר האבען וויכטיגערע זארגען און מיר קאנען זיך מיט זיי בשום אופן נישט געבען קיין עצה?

פראפעסאר בראדעצקי, לויט'ן בערוף א מאטעמאטיקער, האט זיך לעצטענס גענומען די מרחה אויפצוציילען די יודישע אימיגראציע קיין פאלעסטינא לויט מינוטען. ער איז געקומען צום רעזולטאט, אז יעדע צעהן מינוט קומען אן קיין א"י איין יוד. דאס קאן זיך אויסווייזען פאר א גרויסער צאהל. אבער פאקטיש איז עס נישט אזוי. פאר אונז וואלט נישט גענוג געווען, ווען די פערהעלטעניש פון דער צייט און פון די מענשען וואלט אפילו געווען א פערקעהרטע. דאס הייסט, אז ווען אפילו אויף יעדע מינוט וואלטען אויסגעפאלען צעהן אימיגראנטען. אבער ווי ווייט זענען מיר דאך פון אזא פראפארץ און ביי דעם האבען מיר צייט צו בלוטיגע געשלעגען!

ביין, וועגען דער שענדליכער פאסירונג א-חיפה אויפ'ן וואונדערליכען הדר הכרמל, וועלכער איז פערלעצט געווארען, טאר מען נישט פערגעסען. מיר וועלען זיך וועגען דעם דערמאנען ווי וועגען א פלעק, וועלכען מען דארף אפמעקען, ווי א חרפה, וועלכע מען דארף אויף איהר חרטה האבען, עס איז גוט געשעהען, וואס די אנפיהרונג פון דער ארבייטער-פארטיי האט נישט געפרובט אויסצובעהאלטען איהרע מענשען און זוכען פאר זיי א בערעכטיגונג, נאר זי האט באלד דרייסט און שארף פערורטיילט דאס פערברעכען. אזוי דארף מען טון. דא איז נישטא קיין פראגע פון פרעסטיזש, דא איז די פראגע פון זיין אדער נישט זיין. ביי אזעלכע מיאוסע טאטען וועלען מיר נישט קאנען לאנג עקזיסטירען, דערפאר מוזען מיר זעהן, וועלכע רופט ארויס אזעלכע אוואנטורעס ביי וואנדלען ווי א שונא, וואס לויערט אויף אונזער לעבען. אזעלכע פערברעכער מוזען געשטעלט ווערען אויסערן גביל, אלץ איינס פון וואסער פארטיי זיי זאלען נישט שטאמען. מיר האבען נאך אזוי פיל מאראלישע קראפט אויף צו בעזייטיגען פון אינזערע רייהען די, וואס ברענגען אונז שאדען, וועלכע פערניכטען און צוברעכען דאס אלעס, וואס מיר האבען מיט אזוי פיל מיה אויסגעבויט און מאכען אוממעגליך צו בויען ווייטער דאס, נאך וואס מיר בענקען אזוי פון גאנצען הארץ.

מיר האבען בעקעמפט און בעזיגט די אלע, וועלכע האבען זיך געשטעלט אונז אין וועג און האבען געוואלט שטערען אונזער אויפבוי-ארבייט. מיר וועלען זיך אן עצה געבען אויך מיט די שונאים, וועלכע ווערען פאר אונז א שטערונג אין זייער פרימיטיווער ווילדקייט און לאזען אונז נישט פונאנדערוואקסען זיך און ענטוויקלען.

די שטערער, וועלכע רופען ארויס אוואנטורעס אין לאנד, וועלען מיר זאגען: יונגע לייט אייער שפיל איז נישט קיין גוטס! אבער מיר וועלען אייך א תל מאכען אייער עקעלהאפט שפיל, ווייל מיר ווילען זיך צו אונזער ציל...

אהער מוז מען קומען ארבייטען

בריף פון א מיידעל פון בירא-בידזשאן

פון א ווילנער מיידעל, וואס איז מיט א האלב יאהר צוריק אוועקגעפאהרען קיין בירא-בידזשאן, האבען די קרובים בעקומען א בריף מיט א בעשרייבונג פון איהר דארטיגען לעבען. מיר ברענגען עטליכע אויסצוגען:

„...איך ארבייט. ארבייט איז דא א סך. עס זענען געקומען פון צענטער נייע טוער און די ארבייט גייט אינטענסיוו. ווי איהר ווייסט, ארבייט איך אין געגענד-אויספירקאם אלס מאשיניסטין. אין אנפאנג איז געווען א ביטעל שווער מיט דער שפראך, נאר איצט איז שוין לייכטער, כאטש עס מעג מיר נאך צוקומען, וואס מיר פעהלט. מיין ארבייטסלוין איז 350 רובל א חודש, מיין ארבייטס=טאג — פון 9 פריה ביז האלב 4. זעהר אפט האב איך ארבייט אין די נאכמיטאג-שעה'ן און דערפאר קריג איך בעצאהלט בעזונדער. אט, למשל, האב איך געשריבען אין די איבעריגע שעה'ן אויף דער יודישער מאשין — געדרוקט א שרייבער זיין דערציילונג וועגען לעבען פון די איבערוואנדערער.

עס קומען צו אונז איבערוואנדערער פון גאנצען לאנד: אוקראינע, ווייסרוסלאנד א. אז. וו. דא, ווען זיי קומען, שיקט מען זיי אפ לויט זייערע קוואליפיקאציעס אויף דער ארבייט. צוגעפאסטע פאמיליעס בעזעצט מען אין קאלווירטען (מען ארגאניזירט כסדר קאלווירטען און עס זענען נויטיג מענשען), בכלל פעהלען אויס ארבייטסהענד אבער מען דארף נישט מיינען, אז יעדער איבערוואנדערער ווערט אפגעגליקט. ניין, נישט קיין גליק זוכט מען אין בירעבידזשאן נאר מען קומט ארבייטען, העלפען בויען, שאפען. מען לייגט ארויין א סך ענערגיע, נאר מען שרעקט זיך נישט אפ פאר פערשידענע שוועריגקייטען. אין פערגלייך מיט די פריהערדיגע יאהרען, האט מען א סך אויפגעטון. ביי אונז בויט מען זאוואדען, פאבריקען, דירות, וועגען, נייע אייזענבאהן-ליניעס. די איבערוואנדערער האבען איינגענע גערטנער, שאפען זיי זיך אליין פראדוקטען אויף ווינטער, פערשידענע גרינסען ווי פאמידארען, קארטאפעל, קרויט, אוגערקעס, קוקורוזע, קאוועגעס, מערען א סך האבען קוה, חזירים. מען פרעגעלט איינגעמאכטס. איהר זאלט וויסען זיין: א ליגען איז, אז אין בירעבידזשאן פעהלט אויס צו קייען. ברויט קריגט מען לויט די ארבייטס-קארטען. מיר קלעקט מיין פארציע ברויט, און וועמען עס קלעקט נישט, — קויפט ער לויט'ן קאמערציעלען פרייז, ווייל דער עולם פערדינט און געלד שפילט קיין ראלע נישט. ד"ה א ראלע שפילט דאס יא. אבער עס איז נישט קיין פראבלעם. צוקער איז דא וויפיל מען וויל. אויך קאנסערווען און די מיטאגען אין סטאלאווקע זענען זעטיגע.

נאך דער ארבייט לייען איך. קיין סך צייט איז נישטא, נאר איך נוץ אויס יעדע פרייע מינוט. מיר האבען דא אין בירעבידזשאן א גוטע ביבליאטעק מיט ביכער אויף רוסיש, יודיש, דייטש, פראנצויזיש און פויליש. עס זענען אויך דא א ביסעל ענגלישע ביכער. פון צייט צו צייט קומען פאר פערזאמלונגען. פון 1-טען אקטאבער האט זיך אנגעהויבען דער לימוד אויף אונזער פאליטקרייזעל. כ'האב זיך פערשריבען אין אנפאנג-קרייז, ווייל אין הינזיכט פון פאליטקענטניש בין איך נאך זעהר שוואך. כ'בין אויך געווארען א מיטגליד פון אוויאציע-קרייז. מיר וועלען זיך לערנען די טעכניק פון עראפלאן, די פאראשוטען=קונסט. נאר דאס איז אלץ נאך פאראויס.

איהר פרעגט מיר וועגען קלימאט א. אז. וו. איצט איז שוין דא, ווי אומעטום, הערבסט. דער זומער איז געווען א וואונדערשענער, א ווארעמער. כ'האב איהם נישט אויסגענוצט אויף די גאנצע הונדערט פראצענט, ווייל איך האב קיין צייט נישט געהאט. דא נישט לאנג בין איך געווען אין לאנדאקא. ס'איז א שענע בערגיגע געגענד. די טייגע איז ווילד, נאר זי געפעלט מיר. אין בירעבידזשאן האבען מיר די בירע. איך האב זיך שוין אין איהר געבאדען. מיר זענען אויך אלע געווען אי וואלדהיים, נישט ווייט פון בירעבידזשאן אויף די פייערונגען. עס זענען פארגעקומען ספארט-פארמעסטונגען. ביי אונז אין בירעבידזשאן האט זיך געעפענט א פארק פאר געזונד און אפרוה. עס פערשטייט זיך, אז דער מאסקווער איז שענער, נאר פאר בירעבידזשאן איז דאס אויך א דערגרייכונג. עס קומען דארטען פאר מיטינגען, קאנצערטען, ארויסטרעטונגען פון ארטיסטען (עס האט געשפילט א יודישע טרופע, פעהיגע חברה).

אין הערבסט איז בלאטיג, דעם ווינטער ווייס איך נאך נישט, דער באדען איז דא ביי אונז א ליימיגער, נאר די בלאטעס וועלען קיין צייט נישט אנהאלטען און דער ווינטער, זאגט מען, איז דא א טרוקענער און א געזונטער, כאטש א קאלטער. וואס דא וואקסט האב איך אייך שוין דערציילט, איך קאן אייך צוגעבען, אז דא זענען פערהאן בינשטאקען און ס'איז דא האניק, פון יאגדעס האבען מיר: שווארצע (גרויסע געשמאקע), קישמיש (וואס מען פרעגלט) און בירעבידזשאנער ווייןטרויבען — זעהר געשמאקע.

איינגיכען, צום ווינטער-סעזאן, וועט דא אנהייבען שפילען דאס טעאטער, מען בויט א קינא. א לייען-זאל איז שוין דא — איז גוט. קיין עסען פעהלט נישט, גייסטיגע שפייז — איז דא און דא. שפירט זיך דער מענש פעסט, ווייל ער ווייס, אז ער איז נוציג, פראדוקטיוו און טוט עפעס אויף, פערספעקטיווען פאר דער יוגענד — קאלאסאלע. ווען ס'קומען יונגע — שיקט מען זיי זיך לערנען אין מעכאנישע טראקטאר-טעכניקום'ס, פעדטעכניקום'ס און די, וואס האבען נישט קיין שול-בילדונג שיקט מען זיך לערנען פאר מויערער. אט די פאכען זענען דא זעהר נויטיג, ווייל עס גייט א גרויסע בויאונג. (וו.ט.)

רומענישער מיניסטער—וועגן יודישע סטודענטען

טשערנאוויץ (יט"א) בעת די פייערליכקייטען, וואס זענען ארגאנזירט געווארען ביים עפענען דעם נייעם לערניאהר אויף דער היגער אוניווערזיטעט, האט מיניסטער ד"ר נעסטאר געהאלטען א לענגערע רעדע, אין וועלכער ער האט צווו. אנד. געזאגט: דער אוניווערזיטעט טאר קיינמאל נישט זיין קיין ארט פון ברוטאלער געוואלט. די קריסטליכע סטודענטען טארען זיך נישט בעציהען מיט שנאה און אונטאלעראנץ צו די סטודענטען פון אנדערער רעליגיע אדער ראסע, וועלכע קומען צום אוניווערזיטעט מיט ריינע געדאנקען אויפצונעמען דא די רומענישע קולטור.

דייטשע פרוי קעמפט פאר איהר ליבע צו א יוד

(א בריף פון פאריז)

פון דוד איינהארן

איך מאל דערצעהלען א געשיכטע פון א העלדישער דייטשער פרוי. דער נאמען פון דער העלדישער פרוי איז אננא ערענסטין שוג, פון ווארמס.

ווארמס איז א בעקאנטע שטאט ביי יודען. זי איז מיט בלוט און פייער איינגעקריצט אין דער יודישער געשיכטע. דאס מאל האט ווארמס ארויסגעגעבען א דייטשע העלדין, א עכטע גערמאנערין (דייטשקע).

אננא שוג איז א עכטע דייטשקע און א מוטער פון א קינד, וואס איז אויך פון עכט גערמאנישען בלוט, — א פרוכט פון פריהערדיגע ליבעס־באציהונגען מיט א עכטען גערמאנער.

אננא שוג האט אבער געטראפען א גרויסער אומגליק. זי האט זיך פערליבט אין דעם יודישען האנדעלס־אנגעשטעלטען יוסף לאנג, און זי האט בעשלאסען מיט איהם חתונה האבען.

גלייך האט זיך געגען דער קליינער, שוואכער אננא שוג מאביליזירט א וועלט־מאכט — די גאנצע דייטשע מלוכה. געגען אננא שוג האט זיך אויפגעהויבען א היילגער קריג: די פאליציי, דאס געריכט, די געזעלשאפט, עלטערן, קרובים, פריינד און בעקאנטע — אלע זענען געגען איהר. מען האט דער ארימער פרוי אנגעטון אלעס, וואס משוגענע בלוט־דורשטיגע מענשען־חיות זענען נאר אימשטאנד צו טון. ערשטענס האט מען איהר ווי א קרעציגע פון דער געזעלשאפט פערטריבען; דערנאך האט מען ביי איהר צוגענומען די מיטלען צום מאכען א לעבען פאר זיך. איהר געליבטען האט מען אין קאנצענטראציאנס־לאגער פערשפארט, וואו מען פערפייניגט איהם צום טויט, און ענדליך האט מען מיט געוואלד דאס געליבטע קינד ביי דער מוטער צוגענומען. און דאך קעמפט אננא שוג ווי א לייב פאר איהר ליבע און פאר איהר פרייהייט. פאר איהרע היילגע רעכט אלס פרוי און מוטער.

כדי דער לעזער זאל האבען א בעגריף מיט וואס פאר א קאלטער רציחה מען פייניגט איצט אין דייטשלאנד אומשולדיגע מענשען, וועלען מיר דא ברענגען די אפיציעלע געריכטס־דאקומענטען פון דער געשיכטע, וועלכע מיר געפינען אין די היטלער־צייטונגען.

„העסישעס שטאנדסאמט,
ווארמס, ביים ריין.
ווארמס, דעם 14־טען פעברואר, 1934.

„וועגען דער הייראטס־מעלדונג פון לאנג־שוג, דער בעשלוס:

„די פארגעשלאגענע מעלדונג וועגען דער הייראט צווישען דעם האנדעלס־געהילף יוסף לאנג, פון ווארמס, קאמערשטראסע נומער 46, און דער מיידעל אננא ערנעסטינע בארבארא־קאראלינא שוג פון ווארמס, מאיינצער שטראסע נומער 31, — די ביטע וועגען דער הייראט ווערט אפגעזאגט אויף דעם גרונד דאס פאר דער דערלויבעניש פאר דער הייראט שטעהן פערהאן גרויסע ספקות.

צו הערען יוסף לאנג, קאמערשטראסע 46".

אט דאס איז געווען דער אפיציעלער ענטפער פון געריכט אויף יוסף לאנג'ס בקשה צו ערלויבען איהם הייראטען מיט זיין געליבטער.

עס פרעגט זיך: וואס זענען דאס פאר א ספקות, וואס שטערען דער ווארמסער שטאנדעס־אמט צו ערלויבען די הייראט?

אויף דעם ענטפערט א בריוועל, וואס לאנג האט בעקומען פון אן אומבעוואוסטע פערזאן, אט איז דער בריוועל.

„איינער פון א סך.
געעהרטער הער לאנג!

„איך וואלט אייך נאכאמאל אפלאזען דאס מיידעל! איהר ווייסט גאנץ גוט, וואס עס קען פאסירען מיטן מיידעל. איך גלויב, אז אזוי פיל שכל האט איהר נאך.

מיט דייטשען גרוס,
הייל היטלער!"

דער ענין איז איבערגעגאנגען אין געריכט, און אט איז דער אורטייל, דער אפיציעלער בעריכט, וואס דאס געריכט אין ווארמס האט ארויסגעגעבען.

„ווארמס, זיבען, 11,669.

„בעשלוס: —

„עס ווערט אוועקגענומען ביי אננא ערנעסטינע בארבארא־קאראלינא שוג דאס רעכט אויפצופאסען אויף איהר אומגעזעצליך קינד, אשא הילי שוג, גלייכצייטיג ווערט ביי איהר צוגענומען דאס רעכט צו פערטרעטען אלע פערזענליכע אינטערעסען פון דעם קינד. דאס רעכט ווערט איבערגעגעבען דעם אפעקין. די הוצאות פון דעם פראצעס ווערט ארויפגעלעגט אויף אננא שוג".

„די בעגרינדונג פון ווארמסער געריכט:

„די מוטער פונ'ם קינד פיהרט שוין א צייט א ליבע מיט יוסף לאנג, וואס געפינט זיך איצט אין קאנצענטראציאנס־לאגער אין אסטהאפען. נישט קוקענדיג אויף דעם, וואס יוסף לאנג געהערט צו דער יודישער ראסע, וויל די מוטער פון קינד דווקא מיט איהם חתונה האבען, און מען קען איהר פון דעם פערלאנג בשום אופן נישט אפרעדען, טראץ דעם וואס סיי איהרע עלטערן און סיי איהר אפעקין האבען איהר כסדר ערקלערט, אז די הייראט מיט א יודען קען נישט נאר איהר גופא, נאר אויך איהר קינד ברענגען אן אומגליק.

„די מוטער פון קינד וויל אבער פון קיין שום זאך נישט וויסען און האלט זיך פעסט ביי איהר בעשלוס חתונה צו האבען מיט'ן יודען. דער אפעקין האט דעריבער דעם 12־טען מערץ, 1934, געפאדערט פון געריכט, אז מען זאל ביי איהר צונעמען דאס מוטער־רעכט — איהר קינד.

„די דאזיגע פאדערונג האלט דאס געריכט, לויט די געשילדערטע אומשטענדען, אלס בערעכטיגט און זעהט אין אז מען מוז אומבעדינגט עפ"י דער מוטער דאס קינד אוועקנעמען.

„עס איז גאנץ קלאר, אז דאס קינד, נישט קוקענדיג אויף זיין עכט גערמאנישער אפשטאמונג, וועט שפעטער נישט נאר גייסטיג, נאר אויך עקאנאמיש ליידען צוליב זיין יודישען שטיף־פאטער.

„אויסער דעם שטעהט פעסט דער פאקט, אז דער קינדס־גער שטיף־פאטער איז ארבייטסלאז, און אז ער וועט אויך אין דער צוקונפט, אלס יוד, זיך אהן מיטלען צום לעבען, און די מוטער פון קינד וועט זיין געצוואונגען צו געהן ארבייטען פאר דער פאמיליע. דאן וועט דאס קינד בלייבען צוזאמען מיט'ן יודישען שטיף־פאטער און וועט פון איהם ערצויגען ווערען, און וועט זיין אונטער דער ווירקונג פון זיין יודישען כאראקטער.

„דער איינפלוס פון א יודען אויף אן עכט־גערמאנישעס קינד קען אונטער אלע אומשטענדען נישט ערלויבט ווערען, כאטש מיר האבען גארנישט געגען דער פערזענליכקייט פון דעם יודען, און קיין שום שלעכטס קען מען געגען איהם נישט געפינען.

„אזוי ווי די מוטער פון דעם קינד איז שולדיג אין דער געפאהר וואס ערווארטעט אן עכט גערמאנישעס קינד זענען דא גילטיג די געזעצען פון פאראגראף 1666, ווייל עס קען נישט זיין קיין שום צווייפעל, אז די חתונה מיט א יודען, אין דער צייט ווען עס איז דא אין גערמאנישעס קינד, איז געגען דעם ראסען־געפיהל פון דייטשען פאלק, און דעריבער איז דאס נישט מאראליש, און אזוי ווייטער....

געצייכענט, העסישער אמטס־געריכט,
ריכטער ד"ר לעמזער".

איהר וועט זאגען, לעזער, אז עס איז א סדום־משפט: איהר וועט זאגען, אז דאס זענען דאקומענטען פון א משוגעים־הויז! מעגליך.

נאר נישט קיין געלעכטער און נישט קיין געשריי רופט דאס ארויס, נאר א אימה, א שרעק, ווען מען שטעלט זיך פאר אז עס זענען דא אין דייטשלאנד אזעלכע מיליאנען משוגעים, וואס זענען פעהיג זיך זעלבסט און די וועלט אונטערצוצובינדען.

וואס עס הערט זיך אין ארץ־ישראל

נייע וויכטיגע יודישע אינדוסטריע־אונטערנעמונגען. — תל־אביב בעקומט 350 טויזענד פונט אנ'הלוואה. — גרויסער דוחק אין יודישע ארבייטס־הענט

ספעציעלע קארעספאנדענץ
פון נתן זילבערצווייג

דער „ווינטער סעזאן" האט זיך דא ביי אונז אנגעהויבען מיט א גרויסע האסט אויף פלעצער און הייזער. זייט די לעצטע עטליכע טעג, זענען אונגעהויער געשטיגען פלעצער און במילא האט דאס אויך ארויסגערופען א יקרות אויף פערטיג געמויערטע הייזער.

ביז איצט, איז נישט געווען צו באמערקען אזא ריזיגען בוי־סעזאן ווי היינט. סיי אין ירושלים, תל־אביב, ווי אין חיפה איז נישט מעגליך ארומצוגעהן אין גאס צוליב די אנגעווארפענע בוי־מאטעריאלען. פון אלע זייטען זענען אנגעצוימט די פלעצער מיט רושטאוואניעס, פון אומעטום דערגרייכט דאס קלאפען פון די האמערס, עס וואקסען הייזער ממש ווי שוואמען נאך א רעגען. יעדען טאג ווערען פערטיג נייע בנינים, אלטע הייזער (פון 5 יאהר א הויז הייסט דא שוין אן אלטס) ווערען צעווארפען, די איינשטאקיגע געביידעס ווערען פערוואנדעלט „איבער נאכט" אין צוויי און דריי שטאקיגע, אויפ'ן ארט פון פוסטע פלעצער אנגעווארפען מיט זאמד, ענטשטעהען נייע פראכטיגע הייזער.

פערשטעהט זיך, דאס מיר האלטען נישט פאר אזוי געזונט און גוט אט דעם נייעם „פא־טעק" אויף בוען, אבער פון דער אנדערער זייט, וועט ער אפשר ברענגען נוצען אויך, די נייע עולים וועלען פשוט נישט האבען די מעגליכקייט צוצוקומען צו א פלאץ אין תל־אביב. מען וועט זיך אויפהערען אלע „שטופען" דווקא קיין תל־אביב, און ערנסט א טראכט טון צו שאפען נייע ישובים, נייע שכונות אביסעל ווייטער פון תל־אביב וואו עס געפינען זיך גרויסע שטחים באדען אין יודישע הענד.

די הסתדרות הפועלים געהט טאקע אין דער ווירקונג, זי האט אפגעקויפט א גרויסען שטח באדען אין דרום פון תל־אביב, ביי „מקוה ישראל" (15 מינוט מיט'ן אויטא פון תל־אביב) און נעהמט זיך אונטער אויפצושטעלען דארט א נייע שכונה פון 2000 הייזער. 600 הייזער וועלען נאך במשך פון ווינטער אויפגעשטעלט ווערען און די איבריגע שפעטער. אחוץ טראגט זיך אויך איבער די זאקער־כאמריק „לודזיה", עס ווערען דארט אויפגעשטעלט אויף א ריזיגען שטח אלע פאבריק־בנינים, לויט דער בעסטער איינריכטונג, און די ארבייטער וועלען דארט טאקע האבען אויך זייערע אייגענע הייזער. מיט איין ווארט, עס וועט דארט גאר בקרוב ענטשטעהן א נייע יודישע שטאט

* * *

עס פרעהט אונז מיטצוטיילען, דאס אויך אויפן אינדוסטריע־געביט מאכען מיר פארשריטען. יעדע נייע אינדוסטריע־פאזיציע, וואס מיר עראבערען דא, דארף בעטראכט ווערען אלס גרויס געווינס, א חוץ וואס דאס גיט די מעגליכקייט צו בעשעפטיגען נייע יודישע ארבייטער, עס עפענען זיך נייע קוואלען פון יודישער פרנסה, האט עס א קאלאסאלע בעדייטונג פארן האנדעלס־בילאנס, פון לאנד, עס פערקלענערט דעם אימפארט קיין א"י, און גיט אונז אויך האפנונג און שאנסען צו פערגרעסערן אונזער עקספארט קיין אויסלאנד.

א פערשטענדליכען אינטערעס האט דעריבער דא ארויסגערופען דאס ענטשטעהן פון א גרויסע מאדערנע גלאז־הוטע „פעניציא". די גרינדער, האלענדישע יודען האבען אריינגעטראגען א קאפיטאל פון 35 טויזענט פונט, עס זענען גענומען געווארען גרינדליכע פארשונגען, וועלכע האבען פעסטגעשטעלט, אז די גלאז אויסארבייטונג האבען דא זעהר גוטע אויסזיכטען. אלע רויה־מאטעריאלען, וואס זענען נויטיג צום אויסארבייטען גלאז, געפינען זיך אין לאנד, דער זאמד פון ברעג ים אין דרום פון יבנה איז זעהר גוט צוגעפאסט צו אט דעם צוועק, דער טראנספארט ביז חיפה וועט קאסטען פערהעלטנישמעסיג ביליג, אויך די אנדערע רויה־מאטעריאלען, וואס זענען נויטיג, ווי סאדא, קאלק און נאפט געפינען זיך דא.

וואס פארא בעדייטענדע ראל גלאז שפילט אין האנדעלס־בודושעט פון ארץ איז גענוג צו זעהן דערפון, וואס בעת אין 1933 האבען מיר אריינגעפיהרט גלאז פאר 12,500 פונט, האבען מיר בלויז אין ערשטען קווארטאל פון הייטיגען יאהר אריינגעפיהרט פאר קנאפע 9 טויזענד פונט גלאז פון בעלגיען און טשעכיען.

די אייגענטימער פון דער גלאז־פאבריק הא־

(ווייטער זעה 9. זייט)

ספארטאק

דער פיהרער פונ'ם גרויסן אויפשטאנד פון די שקלאפען אין רוים

די מערקווירדיגע געשיכטע פון זיין לעבען. זיין קאמף פאר פרייהייט און זיין טראגישער טויט

פון חיים שויס

4)

ספארטאק וויל זיין דער פיהרער פון די שקלאפען, אבער זיי פיהרען איהם

אן אויפשטאנד קען זיין אנ'ערפאלג, נאר ווען די אויפגעשטאנענע מאסען האבען א פעסטען ציל און א בעשטימטען פלאן ווי איהם צו דערגרייכען. די מאסען אבער, וועלכע ספארטאק האט אנגעפיהרט, האבען נישט געהאט נישט קיין ציל און נישט קיין פלאן.

ספארטאק אליין האט שטארק געבענקט נאך זיין אלטער היים אין טראקיע, וואו ער האט פערבראכט זיין קינדהייט, און ער האט געטראכט פון אנטלויפען אהין און דארטען אויסלעבען זיינע יאהרען. די בעסערע עלעמענטען אין זיין ארמעע, האבען געהאלטען מיט איהם און צוגעשטימט, אז מען זאל זוכען צו אנטלויפען איבער די אלפען־בערג צוריק אין דער אלטער היים. אבער די ברייטע מאסען פון זיינע אנהענגער האבען דערפון נישט געוואלט הערען. זיי האבען געוואלט, אז נאך מעהר און מעהר שקלאפען זאלען צושטעהן צו דער פרייהייטס־ארמעע, און אז נאך מעהר און מעהר זאל מען אויסראבעווען די גיטער פון די רייכע פריצים, וועלכע זענען רייך געווארען פון דער אומזיסטער ארבייט פון זייערע שקלאפען.

ספארטאק איז געקומען צו זיין ארמעע מיט זיין פארשלאג, אז מען זאל מארשירען קיין צפון־איטאליע, און דארטען זיך אויפלעזען און אנטלויפען, יעדער אין דעם לאנד פון וואנען ער איז געקומען. אבער ער האט נישט געקענט דורכזעצען זיין מיינונג ביי די ברייטע מאסען פון זיין ארמעע און האט געמוזט נאכגעבען, אנגעהויבען האט ער אלס פיהרער פון די מאסען, אבער אויסגעלאזען האט זיך, אז די צעבושעוועטע מאסען האבען איהם געפיהרט.

ספארטאק האט געזעהען, אז ער קען נישט מעל'ן ביי די אויפגעשטאנענע שקלאפען צו מארשירען צו די אלפען, און ער האט זיי געראטען אריינצומארשירען אין די רייכע, פרוכטבארע טאלען פון דרום־איטאליע, כדי זיי זאלען ווייניגסטענס נישט ליידען קיין מאנגעל אין שפייז.

דאס איז געווען אין הערבסט, די בוימער זענען געשטאנען רייך בעלאדען מיט רייפע פרוכטען. אויף תבואה איז געווען א גרויס גערעטעניש. די רייכקייט, די שפע האט ארויסגעקוקט פון אלע ווינקעלען פון דעם לאנד. אבער פון אט דער גאנצער רייכקייט האבען גענאסען נאר די רייכע פריצים און די רייכע הענדלער, געווען שוין ווייניג פרייע פויערים מיט אייגענע שטיקער ערד, מיט אייגענע פארמס. די ערד האט געהער'ט צו די רייכע פריצים, וועלכע האבען בעארבייט זייערע גרויסע הויפען דורך שקלאפען. די דאזיגע שקלאפען האט מען שוין בעגינען געטריבען מיט בייטשען צו דער ארבייט אויף די פעלדער, און צו עסען האט מען זיי געגעבען מאגערע שפייז, נאר זייער לעבען צו ערהאלטען.

פאר אט די אויסגעמאטערטע און געפייניגטע שקלאפען איז ספארטאק געווען א דערלייזער און בעפרייער, און מאסענווייז האבען זיי געשטראמט צו איהם צו קעמפען אונטער זיין פאהן.

אבער די פריי־געווארענע שקלאפען האבען נישט געזוכט איינצופיהרען א נייע ארדנונג אין די געגענטען וואס זיי האבען איינגענומען, נאר האבען זיך אויפגעפיהרט ווי א פיינד אין אן ערא(ב)ערטען לאנד, און געפלינדערט און געמארדעט וואו נאר זיי זענען געקומען. ספארטאק האט געזוכט עס צו פערהינדערען, אבער ער האט זיי נישט געקאנט קאנטראלירען. דאס בעסטע וואס ער האט געקאנט טון איז געווען, נישט צו לאזען זיינע מחנות מעהר ווי איבערנעכטיגען אויף איין ארט, כדי זיי זאלען קיין פיל געלעגענהייט נישט האבען צו ראבעווען.

עס ווערט בעהויפטעט, אז ספארטאק'ס ארמעע האט דעמאלט שוין דערגרייכט די צאהל פון זיבעציג טויזענט. אין שפייז איז קיין דוחק נישט געווען. בלויז וואפען האט געפעהלט, האבען די בעפרייטע שקלאפען זיך געמוזט מיט גרויס אימפעט מאכען אמוניציע, אפילו א קאוואלעריע האט ספארטאק אויסגעבילדעט פאר זיין ארמעע.

אזוי ארום האט ספארטאק'ס ארמעע דורכגעצויגען דורך א גרויסען טייל פון דרום־איטאליע און דארטען אנגעמאכט א גרויסען חורבן. א סך שטעט האבען זיי איינגענומען מיט שטורעם, און זיך אפגערעכענט מיט די רייכע איינוואוינער, די רייכע פריצים און שקלאפען־האלטער.

די בעפרייטע שקלאפען האבען איצט געטון מיט די הארען, וואס די הארען האבען פריהער געטון מיט זיי, זיי האבען געמאכט די הארען פאר קריגס־געפאנגענע און זיי געצוואונגען צו שפילען אלס גלאדיאטארען אין דער ארענע.

זענען געזעסען די געוועזענע גלאדיאטארען און די געוועזענע שקלאפען אין דעם אמפיטעאטער און זיך צוגעקוקט צו דעם בלוטיגען ספעקטאקעל, ווי זייערע געוועזענע הארען און אונטערדריקער צעשלאגען און צעשטעכען זיך איינע די אנדערע אויף טויט, אדער ווערען צעריסען לעבעדיגערהייט פון הונגעריגע, צעווייטע חיות. עס האט זיך איבערגעחזר'ט אלצדינג ווי אין א רוימישען אמפיטעאטער, נאר מיט פערביטענע ראלען. אנשטאט בלוט פון קריגס־געפאנגענע שקלאפען, האט זיך געגאסען אין דער ארענע בלוט פון רוימישע הארען, פון פריצים, וואס זענען פריהער געווען אייגענטימער פון רייכע הויפען און מחנות שקלאפען.

אין רוים האט מען סוף־כל־סוף זיך ארומגעזעהן, אז די לאגע איז צו ערנסט; אז אלץ וואס מען האט ביז אהער געטון איז געווען א דורכפאל; און אז די בונטארען אין דעם לאנד שטעלען מיט זיך פאר א סכנה פאר דער מלוכה

דעריבער האט מען בכלל זיך געשטעלט אין רוים מיט אט דער גאנצער זאך. עס איז געווען די גרעסטע שאנד, אז רוימישע קאמאנדירען זאלען צעשלאגען ווערען פון צעבושעוועטע שקלאפען, אונטער דער פיהרערשאפט פון קריגס־געפאנגענע גלאדיאטארען.

אין נאהענטסטען יאהר נאך דעם אויסברוך פון ספארטאק'ס אויפשטאנד (אין יאהר 72 פאר דער קריסטליכער צייטרעכענונג) האט דער סענאט אין רוים דערפאר בעשלאסען ארויסצושיקען געגען ספארטאק'ן די העכסטע בעאמטע פון דער רוימישער רעפובליק, די צוויי קאנסולען, וואס פלעגען אויסגעוועהלט ווערען יעדען יאהר

פאר די בונטארען איז די לאגע געווארען ערנסטער. מען האט איצט בעדארפט קעמפען געגען גרויסע רוימישע ארמעען און געגען ערפאהרענע גרויסע קאמאנדירען.

די ערשטע נויטיגע זאך אין אזא לאגע איז דעריבער געווען אייניגקייט אין די רייהען פון די אויפשטענדיגע. זענען אבער די בונטארען גראד איצט געווען צעריסען צווישען זיך, צעשפאלטען אין צוויי לאגערן. איין טייל פון די אויפשטענדיגע האט געהאלטען מיט ספארטאק'ן, און דער אנדערער טייל האט געהאלטען מיט קריקסוס'ן, ספארטאק'ס א חבר, וועלכער איז מיט איהם צוזאמען אנטלאפען פון דער גלאדיאטארען־שולע אין קאפוא. אונטער ספארטאק'ס פאהן זענען געשטאנען די טראקיער און בכלל די שקלאפען פון מזרח. אונטער קריקסוס'ס פאהן זענען געשטאנען די קעלטען און די גערמאנען, די בעפרייטע שקלאפען, וואס זענען געקומען פון מערב־אייראפע.

(ווייטער מארגען)

האַנדווערקעריי און האַנדעל

צוליב דער גרויסער צאָהל פּראָיעקטן

ווען דער אומזאַץ־שטייער אויפן יאָהר 1935 נישט רעפאָרמירט ווערן

היינטיגע וואָך אויף די וועכענטליכע שמו־עסן אין צענטראַלן קליינהענדלער־פעראיין, פּאַמאַרסקאַ 15, איז אַרומגערעדט געוואָרן די פראַגע וועגן אומזאַץ־שטייער.

רעפערירט די פראַגע האָט דער פּרעזעס ראַטמאַן כּהן, וועלכער ווייזט אָן אויף אַ ים פּראָיעקטן, וואָס זיינען אַרויסגערוקט געוואָרן אין אַ רייהע שטעט. צווישן זיי זיינען די וויכ־טיגסטע:

דער ערשטער פּראָיעקט באַשטעהט אין דעם וואָס יעדער צאָהלער קומט אַדורך מיטן לייטער פון שטייער־אַמט, וויפיל ער זאָל צאָהלן, אויב די צדדים קענען נישט קומען צו אַ הסכם גייט דער ענין איבער צו אַ ספּעציעלער קאָמיסיע.

דער צווייטער פּראָיעקט, אַרויסגערוקט פון דער לאָדזער האַנדעלס־קאַמער זעהט פאָר, פאַר יעדער שטאָט אַ קאָנטינגענט און מיטן פערטיילען זאָלען זיך פערנעהמען די פעראיינען און די האַנדעלס־קאַמערן.

דער דריטער פּראָיעקט זעהט פאָראויס אַ גרויסע צאָהל קאַטעגאָריעס פּאַטענטען, וועלכע נעהמען גלייכצייטיג אַרום אויך אַלע שטייערן.

דער ערשטער פּראָיעקט איז גוט אין פּראַקטיק, ווי די באַציהונגען צווישן די צאָהלער און מלוכה'שע באַאַמטע זיינען גאַנץ אַנדערע ווי ביי אונז.

דער צווייטער פיהרט ווידער אַריין אין לע־בען שאַצערס־בעל־טובה'ניקעס און דעריבער איז ער אויך נישט גוט.

דער דריטער איז שווער אַדורכצופיהרען.

אָבער פון די אַלע פּראָיעקטען וועט אויס־געאַרבייט ווערען איין פּראָיעקט און אַזוי ווי דאָס פאָדערט פיל צייט וועט דערווייל אויפן יאָהר 1935 בלייבען ביים אַלטען, ד. ה. אַ טייל וועט גענומען פון ריטשאַלט און אַ טייל וועט מען שאַצען.

ריטשאַלט־שטייער דאַרף דערהאַלטען ווערען

דער גאַנצער אומזאַץ־שטייער דאַרף רעפאָרמירט ווערען

ווי באַקאַנט קאַנדידירט איצט אין דער האַנדעלס־קאַמער פון דעם האַנדווערקער־ און קליינאינדוסטריעלער־פערבאַנד ה' לובלינסקי.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט, וואָס די אַקטו־עלסטע שטייער־פראַגע איז איצט דאָס רעפאָרמי־רען דעם אומזאַץ־שטייער האָבען מיר זיך געווענ־דעט צו ה' לובלינסקי, ווי ס'איז זיין מיינונג אין דער פראַגע פון דערהאַלטען דעם ריטשאַלט פון אומזאַץ אויפ'ן יאָהר 1935 און בכלל וועגען דער פראַגע פון רעפאָרמירען דעם אומזאַץ־שטייער.

וואָס שייך דעם ריטשאַלט, ערקלערט ה' לובלינסקי איז קלאָהר, אַז פון שטאַנדפּונקט פון די האַנדווערקער, קליינהענדלער, און קליינאינדוסטרי־עלער דאַרף דער ריטשאַלט ווייטער דערהאַלטען ווערען, ווייל ער האָט זעהר פיל מעלות, נאַטירליך דאַרף די סטאַווקע פערקלענערט ווערען. די סטאַוו־קעס זיינען פעסטגעשטעלט געוואָרען אויפ'ן יסוד פון אומזאַץ פון די יאָהרען ווען די אומזאַצען זיינען געווען גרויס. איצט איז נישט נאָר, וואָס די אומזאַצען האָבען זיך זייט דעמאָלס אָהן אַ שיעור פערקלענערט, נאָר דאָס מאַטעריאַל, די רויה־פּראָ־דוקטען זיינען געפאַלען אויף אַ העלפט. צוליב דעם וואָלטען אין דערזעלבער פּראָפּאָרציע גע־דאַרפט רעדוצירט ווערען דער ריטשאַלט.

וואָס שייך ווידער דעם ראַדיקאַלען רעפאָר־מירען דעם אומזאַץ־שטייער איז דער איינציגער אָננעהמבאַרער פּראָיעקט דער, אַז דער אומזאַץ־שטייער זאָל סטאַלירט ווערען און זאָל גענומען ווערען פון דער ערשטער קוועלע, מ'וואָלט נאָך געקענט רעדען וועגען דעם אַרויסגערוקטען פּראָ־יעקט, אַז מ'זאָל צוטיילען די פּאַטענט־קאַטעגאָריעס אויף אַ גרעסערער צאָהל און אין פּאַטענט־אָפּצאָה־לען שוין אַריינגערעכענט אַלע שטייערן. דער דאָזי־גער פּראָיעקט לאָזט זיך אָבער לייכט נישט אַדורכ־פיהרען. דעריבער באַטאָן איך נאָכאַמאָל, אַז דער איינציגער אויסוועג איז דאָס סטאַלירען דעם אומזאַץ־שטייער.

באַשיינינגען וועגן האַנדווערקער־קאַרטען

אויפ'ן יסוד פון עראַבערטע רעכט

גיט אַרויס די האַנדווערקער־קאַמער, וואו דער וואַרשטאַט געפינט זיך

צוליב די פיל אָנפראַגען פון האַנדווערקער, וועלכע האָבען געפיהרט זייערע זעלבסטשטענדיגע וואַרשטאַטען אין יאָהר 1927 און האָבען דאָס רעכט צו באַקומען האַנדווערקער־קאַרטען, זיי וואוי־נען אָבער איצט אויף אַן אַנדער אָרט, וואו זיי האָבען אין יאָהר 1927 געפיהרט זייער וואַרשטאַט, האָט דער פערבאַנד פון די האַנדווערקער־קאַמערן אין פערשטענדיגונג מיט דעם האַנדעלס־מיניס־טעריום אַרויסגעגעבען פאָלגענדע ערקלערונג: אַלס ענטשפּרעכענדע אַרויסצוגעבען באַשיינינגען אויף האַנדווערקער־קאַרטען אויפ'ן יסוד פון עראַבערטע רעכט (זעלבסטשטענדיגע האַנדווערקער פאַר'ן 15 דעצעמבער 1927) ווערט גערעכענט די האַנד־ווערקער־קאַמער, אויף וועמענס געביט דער פער־אינטערעסירטער האַנדווערקער פיהרט אַ זעלבסט־שטענדיגען וואַרשטאַט אין מאָמענט, ווען ער באַ־מיהט זיך וועגען אַ האַנדווערקער־קאַרטע, ווען אפילו די אינדוסטריע־קאָנצעסיע איז אַרויסגעגעבען געוואָרען אויפ'ן געביט פון אַן אַנדער האַנדווער־קער־קאַמער.

האַנדווערקער־וואַרשטאַטען און לאָקאַל־שטייער

דער אַרט. 3 פון געזעץ וועגען לאָקאַל־שטייער. אויסרעכענדיג די לאָקאַלען, וועלכע זע־נען באַפרייט פון לאָקאַל־שטייער, פערערכענט צווישען זיי „די פאַבריקס־בנינים, וועלכע זענען באַשטימט אויף אינדוסטריע־צוועקען, אויסגעשלאָ־סען די וואוינונגס־בנינים".

מאַנכע שטייער־אַמטען אינטערפּרעטירען פאַלש דאָס געזעץ, קוואַליפיצירענדיג די לאָקאַלען, וועלכע זענען פערנומען דורך האַנדווערקער־וואַר־שטאַטען, אַז זיי אונטערליגען דעם לאָקאַל־שטייער.

צוליב דעם האָט זיך דער פערבאַנד פון די האַנדווערקער־קאַמערן זיך געווענדעט צום פינאַנץ־מיניסטעריום וועגען אַרויסגעבען אַ פעראָרדנונג, אַז די מאַכט און שטייער־אַמטען זאָלען גענוי אָפּ־היטען דאָס דערמאָהנטע געזעץ אין בעצוג צו די האַנדווערקער־ וואַרשטאַטען.

שוועריגקייטען פאַר האַנדווערקער פוילישע בירגער, אין דאַנציג

ווי באַקאַנט האָט דער דאַנציגער סענאַט געפאָדערט פון אַלע פוילישע בירגער, וועלכע פיהרען זייערע האַנדווערקער־וואַרשטאַטען אויפ'ן געביט פון דאַנציג, אַז זיי זאָלען פאָרשטעלען האַנדווערקער־קאַרטען, וועלכע זענען אַרויסגע־געבען געוואָרען דורך דער פוילישער מאַכט.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט האָט דאָס האַנ־דעלס און אינדוסטריע־מיניסטעריום אַרויסגעגעבען בשעתו אַן אויסטראַג, אַז די דאַנציגער האַנדווער־קער זאָלען עקזאַמינירט ווערען אין וואַרשע.

איצט האָט דער פערבאַנד פון די האַנד־ווערקער־קאַמערען אין פערשטענדיגונג מיט'ן מיניסטעריום אויפגעקלעהרט, אַז די געהעריגע האַנדווערקער־ קאַמער ביים אַרויסגעבען באַשיי־ניגונגען איז די קאַמער, אויף וועמענס געביט דער פעראינטערעסירטער האַנדווערקער פיהרט זיין וואַרשטאַט. צוליב דעם וואָס אין דאַנציג עקזיסטירט נישט קיין האַנדווערקער־קאַמער, וועל־כע וואָלט אַרומגענומען די האַנדווערקער פון פוילען, איז דעריבער די סיטואַציע פון די דאָ־זיגע האַנדווערקער אויסערגעוועהנליך שווער.

די האַנדווערקער־ קאַמערען קענען אָבער מאַכען אויסנאַהמען און צולאָזען באַזונדערע האַנד־ווערקער צו די עקזאַמענס, כּדי צו באַקומען אַ האַנדווערקער־ קאַרטע.

קאָאָפּעראַטיווער קאָמיסיאָנס־לאַגער

ווערט געשאַפען דורך דעם שאַכער־פעראיין

די וואָך איז פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון צענטראַלען קליינהענדלער־פעראיין, פּאַמאַרסקאַ 15 די אַלגעמיינע יעהרליכע גענעראַל־פערזאַמלונג פון אַלטווערגער אָפּקויפער פעראיין (שאַכער) אונטערן פאָרזיץ פון פּרעזעס פון אַלטע־גאַרדעראָ־בען סעקציע ה' אַפּפעלבוים.

דאָס ערשטע וואָרט באַקומט ה' ניימאַן, וועלכער רעדט אַרום די מאָראַלישע און מאַטער־יעלישע לאַגע פון שאַכער. ס'איז דערגאַנגען צו דעם, אַז אין פיל הייזער לאָזט מען בכלל נישט אַריין קיין שאַכער. דאָס שילדעל אויפן טויער „האַנדלאַזשאַם אי זשעבראַקאָם וועסטעמפּ זוברא־ניאָני" איז דער בעסטער באַווייז. פיל מענשען קוקען אויף די שאַכער ווי אויף גנבים און צו־זאַמענהאַנג מיט דעם, ווערט נאָך אַ ברייטע און זעהר לעבהאַפטע דיסקוסיע אַרויסגערוקט און צום סוף אָנגענומען פאָלגענדען פּראָיעקט:

יעדער שאַכער וועט באַקומען אַ לעגיטי־מאַציע מיט אַ פאָטאָגראַף און פאַר די אַלע מיט־גלידער וועט דער פעראיין זיין מאַטעריעליש און מאָראַליש פעראַנטוואָרטליך, גלייכצייטיג וועט זיך דער פעראיין ווענדען צו דער באַפעלקערונג וועגען דעם מיט אַן אויפרוף.

ווייטער ווערט אַרומגערעדט די מאַטעריע־לישע לאַגע, דער שאַכער וועלכער באַזיצט נישט קיין געהעריגען קאַפּיטאַל און צוליב דעם איז ער אָנגעוויזען אויפן אָפּקויפער, סוחר, וועלכער נוצט אויס די געלעגענהייט. דער שאַכער אויסגעבענדיג די קליינע פאָר גילדען איז באַלד געצווינגען דעם געקויפטען חפץ צוריק צו פערקויפען און גאַנץ אָפט מיט אַ פאָר גראָשענדיגען פערדינסט. אין צוזאַמענ־האַנג מיט דעם ווערט אַרויסגערוקט אַ פּראָיעקט וועגען שאַפען אַ קאָאָפּעראַטיווען אויפקויף־קאָמיס־יאָנס־לאַגער. יעדער שאַכער וועט די געקויפטע חפצים אַריינגעבען אין קאָאָפּעראַטיוו־לאַגער און אויף דעם באַקומען אַ הלוואה פון 50–75 פּראָצ. פון ווערט פון פרייז־פערקויף, גלייכצייטיג וועט דער שאַכער אַלס מיטגליד פון קאָאָפּעראַטיוו, זיין מיט־באַטייליגט אין אַלגעמיינעם פערדינסט.

ס'ווערט אויך באַשלאָסען צו שאַפען אַ ספּע־ציעלען לאָקאַל מאַגאַז אויף אַן אייגענעם ענטשפּרע־כענדען לאָקאַל.

אין דער אַלגעמיינער דיסקוסיע נעמען אָנ־טייל אויך די ה"ה: קאַלב, צאַלעל, ווינבלום א. א. צום סוף ווערט אויסגעוועהלט פאָלגענדע פערוואַל־טונג: פּרעזעס לייביש ניימאַן, וויצע פּרעזעסען הערש קאַלב און יחיאל צאַלעל, סעקרעטאַר ווינ־בלום, ליטערמאַן, סקורא, ווייסבערג, גאָלדמאַן, זינגעלבוים, זילבערשאַק און סטאַלאַוויעצקי.

אויף דער וואָך

די האַנדווערקער־קאַמער און די יודישע ראַטמענער

מיר האָבען שוין איינמאָל אויף דער נאָמע געשריבען. מיר האָבען אָנגעוויזען, אַז ביי דער „קאַלאַ" פון די יודישע ראַטמענער אין דער לאָ־דזער האַנדווערקער־קאַמער מוז געשאַפען ווערען אַ ביוראָ, וועלכער זאָל שטענדיג צוזאַמען מיט דער „קאַלאַ" באַטראַכטען אַלע אַקטועלע פראַגען, וואָס ווערען באַטראַכט אין דער קאַמער, כּדי די ראַט־מענער זאָלען צו די זיצונגען קומען צוגעגרייט און וויסען אַנטיילצונעהמען אין די דעבאַטען ביי די ענינים, וועלכע געהערן אַזוי שטאַרק אָן די יודי־שע האַנדווערקער.

בולט האָט זיך דאָס אַרויסגעוויזען אויף דער לעצטער פּלענאַר־זיצונג פון דער קאַמער. אויף דער טאָג־אָרדנונג האָבען זיך געפונען אַזעלכע וויכטיגע פראַגען ווי דער בודושעט אויפ'ן קומענדיגען יאָהר, אָפּצאָהלען פאַר פערשידענע באַשיינינגען פון דער קאַמער און וועהלען פון קאַנדידאַטען אויפ'ן אַמט פון דירעקטאָר. און וואָס האָט זיך אַרויסגעוויזען?

די יודישע ראַטמענער זענען צוריסען נישט אויף צוויי גרופען, נאָר אויף דריי, איין גרופּע איז אָנגעשלאָסען אין דער עקספּאָזיטור, אַנדערע צו דעם צענטראַלען האַנדווערקער־פערבאַנד פון פּיל־סודסקיעגאָ, נאָך אַנדערע ווידער זענען מענשען פאַר זיך און געהערען נישט צו קיינעם. אזוי זענען די ראַטמענער געקומען צו דער זיצונג פון דער האַנדווערקער־קאַמער. ס'איז דעריבער נישט קיין וואונדער, וואָס ביים אָפּשטימען דעם בודושעט האָט די ערשטע גרופּע געשטימט פאַר, אַנדערע האָ־בען אינגאַנצען נישט געוואוסט ווי זיך צו פיהרען.

ס'איז דעריבער אויך נישט קיין וואונדער, וואָס ביי דער פראַגע וועגען העכערען דעם אָפּצאָהל איז די קוואַליפיקאַציע־קאָמיסיע זאָל געהעכערט ווערען פון 25 זל. ביז 60 זל., וועט אַ קריסטליכער ראַטמאַן האָט אָנגעהויבען ריכטיג צו מאָטיווירען זיין פאָר־שלאַג, אַז דער אָפּצאָהל דאַרף נישט געהעכערט ווערען און דאָס מיט אַרגומענטען, גאָמה יודישע, איז ער נישט אונטערשטיצט געוואָרען דורך קיין איין יודישען ראַטמאַן און זיין אַרויסטריט איז אַדורכגעגאַנגען אָהן שום עכא, און ווען אַן אַנטי־סעמיטישער ראַטמאַן האָט זיך אַזוי צולאָזען וועגען די יודישע „פּאַרטאַטשעס", האָט איהם קיין איין יודישער ראַטמאַן נישט געענטפערט.

אונזערע ראַטמענער אין דער האַנדווערקער־קאַמער זענען קודם־כל נישט פעראייניגט, נישט דיסציפּלינירט, נישט אָרגאַניזירט, נאָך נישט אין דער אַרבייט און דער ווירטשאַפטליכער זעלבסטפער־וואַלטונג און נישט רוטינירט אין דער פּאַרלאַמענ־טאַרישער אַרבייט. די דאָזיגע זאַכלאַגע ברענגען שאַדען די יודישע האַנדווערקער אינטערעסען, פער־קלענערט אונזער פּרעסטיזש און לאָזט אויף הפקר אַזעלכע זאַכען, וועלכע וואָלטען געקענט אַנגעראַ־טעוועט ווערען.

קיין אויסערליכע אַנטי־יודישע אַקציע זעהט מען דערווייל אין דער האַנדווערקער־קאַמער נישט, מ'פערבלענדט די אויגען מיט אַגרופּען יודישע נע־מען אין אַלע קאָמיסיעס און אַזוי ווייטער, קיין ממשות'דיגע העלפען האָט מען גאָר נישט, ס'ווערט געטאָן אַט אַזוי ווי די מעהרהייט וויל, דעריבער בלייבט דער איינציגער אויסוועג דאָס רעאַגירען אויף די פּלענאַר־זיצונגען, צי דאָס וועט העלפען, אָדער נישט, איז אַן אַנדער ענין. דאָך שליסט נישט אויס די נויטיגקייט צו רעאַגירען אומעטום ווי ס'לאָזט זיך נאָר.

דעריבער בעטען מיר אונזער פאָדערונג, ס'־מוז אויף יעדען פאַל, געשאַפען ווערען דאָס איינ־הייטליכע יודישע „קאַלאַ" און בעטען „קאַלאַ" אַ ביוראָ, וועלכער זאָל זיך פערנעהמען צוזאַמען מיט די ראַטמענער מיט אַלע אַקטועלע ענינים אין דער לאָדזער האַנדווערקער־קאַמער.

סוחרים מוזן רעגיסטרירען זייערע געהילפען אין די געוועלבער

די האַנדעלס־קאַמערן מאַכען אויפמערקזאַם דעם כּלל סוחרים, ווי עס איז דערכאויס נויטיג צו רע־גיסטרירען די אַפּמאַכען, וואָס די סוחרים האָבען מיט זייערע געהילפען, מיידלעך און יונגעלייט, וועלכע אַרבייטען אין געוועלב.

לויט דער שטייער־אָרדינאַציע קאָן יעדער סו־חר פון 3. קאַטעגאָריע באַשעפטיגען אין דעם קראָם אָהן אַ באַגרענעצטער צאָהל געהילפען. אָבער עס מוז זיין אַן אָפּמאַך צווישען יעדען סוחר מיט יע־דען געהילף.

אין דעם אָפּמאַך דאַרף זיין אויסגערעדט, ווי לאַנג עס דאַרף דויערן די לעהר־צייט אין געוועלב. דאָס הייסט, וויפיל יאָהר וועט דער געהילף זיין, אויף דער לעהר. וויפיל פּענסיע ער באַקומט און וואָס עס באַשטעהען די פונקציעס און אַרבייטס פליכטען פון געהילף אין געוועלב.

דאָס גאַנצע פעראָרדענט צו האָבען אומזיסטע האַנדעלס־געהילפען. מען מוז צאָהלען אַ פּענסיע.

דער אָפּמאַך דאַרף ווערען געשריבען און פיר עקזעמפּלאַרען, איינס פאַרן געהילף אַ ... עלטערן, איינס פאַרן סוחר, און צוויי עקזעמפּלאַרען דאַרף מען אָפּשיקען אין סוחרים־פעראיין, אָדער אין דער האַנדעלס־קאַמער.

אויב מען וועט אין אַ געוועלב 3. קאַטעגאָריע טרעפען אַ געהילף, וואָס וועט נישט האָבען קיין אָפּמאַך מיט'ן סוחר, וועט מען נישט רעכענען פאַר אַ געהילף, נאָר פאַר אַ פולשטענדיגען סוביעקט, וועלכער ווערט שוין אַריינגערעכענט אין דער צאָהל פערזאָנען, וואָס מעגען זיין באַשעפטיגט אין אַ גע־וועלב 3־טע קאַטעגאָריע, און אויב צוזאַמען מיט די אייגענטימער וועלען זיין באַשעפטיגט מעהר פון צוויי פערזאָנען, קומט אַ צווייטע קאַטעגאָריע.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבן

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג 30 כא חשון תרצ"ה

אקטאבער

זון-אויפגאנג 6.27

זון-אונטערגאנג 4.11

מ'טאר נישט זיין קיין עם-הארץ

אז נישט איז מען נישט זיכער מיט׳ן שטאטראט-מאנדאט

(2) אין שייכות דערמיט, וואס עס דערנעהנ־טערט זיך דער טערמין פון דער ערשטער זיצונג פון ביי־געוועהלטען שטאט־ראט, האט די לאדזער וואי־וואדזשטווע בעקומען פון איבער־מיניסטעריום א רייה ביטע צירקולארען, אין וועלכע עס ווערט אינ־טערפרעטירט די ספקות, וואס רוקען זיך ארויס ביים אנווענדען דעם זעלבסטפערוואלטונגס־געזעץ.

ספעציעל זענען אויפגעקלערט געווארען די פארשריפטען פון ארטיקעל 7, לויט וועלכען עס טארען נישט האבען מאנדאטען אזעלכע פערזאנ־ען, וואס קאנ'ען נישט פויליש בפה ובכתב.

אויב די מדרגה פון קענען די שפראך איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען בעת דער וואהלען־פראצעדור, האבען די אנפיהרער פון די שטאטישע פערוואלטונגען דאס רעכט צו פסל'ען א מאנדאט פון אזא ראטמאן, וואס ערשפרעכט נישט די פאר־דערונגען פון דעם פארשריפט.

דאס נישט קענען די פוילישע שפראך אין ווארט און שריפט מוז אבער ארויסגעוויזען ווערען אין אן אומצווייפעלהאפטער און בוכשטעבליכער היב־זיכט.

דאס שרייבען דורך א ראטמאן מיט גראמאטי־שע אדער ארטאגראפישע פעהלערן איז נאך נישט קיין גענוגענדע סיבה צו אנצונעהמען ביי איהם דעם מאנדאט, ווייל דאס געזעץ איז בנוגע נאר די פער־זאנען, וואס קאנען לחלוטין נישט די שפראך.

צוליב 8 זלאטעס

האט זיך אויפגעהאנגען אן אָרימע מארק-הענדלערין

(2) א לאקאטאר פון מארשינער גאס 22, האט בעמערקט ארויסגייענדיג אין קלאזעט אויפ'ן הויף געטראפען דארט הענגען א יונגע פרוי. דער לאקאטאר האט תיכף איבערגעשניטען די שטריק און ארויסגערופען פאגאטאוויע, וועלכע האט די פרוי אפגעראטעוועט.

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז זי הייסט קאז־ימירא סקוושעווסקא (35 יאהר אלט), אן אָ־רימע מארק־זיצערין, וואס האלט אויף מיט איהר מסחר איהר קראנקען מאן און 3 קינדער.

עהערנעכטען אין אווענד, גייענדיג פון מארק, האט זי פערלוירען 8 זל., און זי האט זיך דער־מיט אזוי איבערגענומען, אז זי איז אוועק אויף הויף־קלאזעט און זיך אויפגעהאנגען.

העט נישט דער לאקאטאר, וואס האט זי אפ־געראטעוועט, וואלט זי שוין געווען טויט.

די לאקאטארען פונ׳ם זעלבען הויז, איהרע שכנים האבען צווישען זיך צונויפגעקליבען די 8 גילדען און אפגעגעבען דער אומגליקליכער פרוי.

צוגעהאקט אויף שטיקער

אויסערגעוועהנליכער פערברעכען אויף באלוט

(2) עהערנעכטען ביינאכט איז געשעהען פאלגענדע שרעקליכע טראגעדיע אויף באלוט:

די מעשה הויבט זיך אן דערמיט, וואס אויף מלינארסקא 47 האט א לענגערע צייט געוואוינט דאס פארפאלק ניק — דער 36־יעהריגער יאן, און די 31־יעהריגע בראניסלאווא.

אזוי־ווי נישט לאנג צוריק איז יאן ניק גע־ווארען ארבייטסלאז, פלעגען צווישען פארפאלק אויסברעכען אפט שטארקע מחלוקת'ן: דאס ווייב פלעגט אזוי ארייין אין דער לעבער דעם מאן, אז אין איין העלען טאג האט ער בעשלאסען — ער וועט אוועק, וואו די אויגען וועלען איהם טראגען, און ער האט זיך — איבערגעצויגען אויף דווארסקא 32, וואו ער האט געוואוינט אליין בשלום ובשלווה.

דאס ווייב האט דערפאר נישט געהאט חלילה קיין פעראיבעל אויף איהם, אבער ער אליין האט זיך געכאפט, אז ס'איז נישט לייטיש צו פיהרען א בעזונדער לעבען, בעת ער האט א געזעצליך ווייב ביז די 120 יאהר...

האט ער אנגעהויבען צוצושטיין צו איהר, אז זי זאל איהם צוריק ארייינלאזען צו זיך וואוינען.

זי איז אבער פון די, וואס האלטען, אז „חיטה איז נישט סוחריש", און אלע זיינע בעמי־הונגען האבען נישט געהאט קיין פעולה.

יאן האט פונדעסטוועגען נישט רעזיגנירט, און עהערנעכטען ביינאכט האט ער זיך גוט אנגע־שיכורט, און איז ווידער געקומען צו איהר — זי זאל זיין א ווייב צו ווייבער גלייך, און זאל איהם ארייינלאזען נעכטיגען.

אז זי האט איהם דערויף געענטפערט לאוו־דווקא, איז ער שוין אריין אין א גרימצארן און דערלאנגט איהר א פאר פייערדיגע פעטש...

בראניסלאווא איז דאן געווארען אויסער זיך, געכאפט א האקמעסער, און אנגעהויבען ווילד צו האקען איהם איבערן קאפ, איבער די פליי־צעס, איבער די הענד...

און דער סך־הכל דערוויל איז, אז מ'האט איהם א גוסס'ן מיט צעהן טיפע וואונדען, אפגע־פיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל, און זי — אין טורמע...

אונטערהאנדלונגען וועגען ענ־דערן די בעדינגונגען פון באנ־וועל-שפינער-קארטעל-אפמאך

(אג) ווי מיר דערוויסען זיך וועט די פראגע פון דער קינדיגונג פון קארטעל אפמאך פון 21 נאוועמ־בער 1933 דורך איינינע שפינערייען וואס געהערען צום פערבאנד פון די באנוועל גארן פראדוצענטען, בעטראכט ווערען אויף דער אלגעמיינער פערזאמלונג, פון די מיטגלידער פון פערבאנד, וואס וועט פארקו־מען אין דער צווייטער העלפט פון חודש נאוועמ־בער. דערוויל ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען וועגען ענדערען די בעדינגונגען פון קארטעל־אפמאך און עס איז צו האפען אז ביז צו דער אלגעמיינער פערזאמלונג וועלען שוין בעזייטיגט ווערען אלע שטרייט־פראגען און עס וועט קומען צו א ניקס קארטעל־אפמאך.

פעסטערע טענדענץ אויפ'ן מארק פון באנוועל-גארן אין לאדז

(אג) אויפ'ן לאדזער מארק פון באנוועל־גארן בעמערקט זיך אין די לעצטע טעג א בעדייטענדע אויפלעבונג. א בעזונדערס גרויסע נאכפראגע הערשט אויף די נומערען גארן, וואס ווערען בע־נוצט אויף פראדוצירען זאקען. אין שייכות מיט דער פערגרעסערטער נאכפראגע, האט זיך די טענדענץ אויף באנוועל־גארן פערשטארקט. צוליב דער אויפלעבונג אויפ'ן מארק פון באנוועלנע סחורות און טריקאטאזשען דארף מען ערווארטען, אז די לאגע אויפ'ן גארן־מארק וואס זיך נאכמעהר פערבעסערען.

מען דארף נאך צוגעבען, אז אויף דער לעצטער זיצונג פון דער פערוואלטונג פון די באנוועל־גארן־פראדוצענטען, איז בעשלאסען געווא־רען, אז די ארבייט אין די באנוועל־שפינערייען, אין דער צייט פון 12. ביז'ן 25. נאוועמבער זאל בלייבען אונפערענדערט, ד. ה. צו 38 שעה אין וואך.

Dr. Z. Henrykowski

ספעציאל־ארצט פאר ווענערישע הויט־קראנקהייטען און מענער־שוואכע

האט זיך איבערגעצויגען אויף פעטריקאווער 86

טעל. 143-63

נעהמט אן פון 8 11 און פון 6—9 אווענר.

פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע זאל.

פאר אונבעמיטעלטע רעדוצירטע־פרייזען.

רעפרעזענטאנץ־טעאטער „ראזמאיטאשטשי" 27 ציגעל־גאס 27 טעל. 112-25.

דירעקציע: דוד צעלמייסטער.

לעצטע גאסטשפילן פון דער גרויסער קינסטלערין. דער שטאלץ פון דער יוד. ביהנע

אידא קאמינסקא

די גרעסטע סטארס פון דער יודישער ביהנע | גרויסער ערפאלג! שטורמישע אוואציעס! | פרעכטיג קאנצערט־שפיל | בראווא קאמינסקא! לאדז געגומען מיט שטורם!

היינט, דינסטאג, 9.15 אוונט גרויסע הנחה־ און פאלקס־פארשטעלונג

אלע בילעטען נור 1 זל.

א דאנק פון קינדער

א דאנק פון קינדער שפילט זיך אויס דעם טיפען שמערץ פון א צובראכן מוטער־לעבען.

א דאנק פון קינדער ווייזט די אונדאנקבארקייט פון קינדער צו זייער מוטער.

א דאנק פון קינדער איז גוט געשריבען און קאנצערט געשפילט.

נאך דער פארשטעלונג א מתנה דעם לאדזער טעאטער־עולם!

וואס? פרעגט קיין קשיות! קומט און איהר וועט האבען א הנאה.

אכטונג! דאנערשטאג, 7.30 אוונט ספעציעלע פארשטעלונג מיט אידא קאמינסקא. די גרעסטע טעאטער־סענסאציע

מיר פרויען! (ענין מאניקא) אין 3 אקטען. אלע בילעטען נור 1 זל.

גלאט וועט עס נישט אפגיין!

נישט שטענדיג איז עס א גוטע זאך — צו מורא האבען פאר'ן קול באישה...

(2) נעכטען איגדערפריה איז איינער אנטאני פאוולאווסקי (פון פיענקנא 3) געקומען אין קאמי־סאריאט און געמאלדען, אז עהערנעכטען ביינאכט, ווען ער איז געגאנגען אהיים, זענען איהם אויף דער פיענקנא־גאס בעפאלען 3 פערשוין, און הא־בען ביי איהם צוגערויבט א טייסטער מיט געלד — 25 זלאטעס און נאך קלייניגקייטען.

האט מען גענומען און געמאכט א גענויע חקירה ודרישה וועגען דעם גאנצען ענין, און וואס האט זיך ארויסגעוויזען?

עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז פאוולאווסקי האט דאס געלד פערטרונקען אין א שענק, און אזוי ווי ער האט מורא געהאט פאר זיין ווייב האט ער אויסגעטראכט די גאנצע מעשה מיט רויב־אנפאל.

גלאט וועט שוין איהם די מעשה נישט אפ־גיין סיי ביי דעם ווייב, סיי אין געריכט!

זיך גענומען דאס לעבען

ווייל דער געליבטער איז נישט געקומען אויף דער ראנדקע

(2) עהערנעכטען אין אווענד, אויפ'ן באהן־באהן־סקווער פון פ.א.ו. האט מען אויף א באנק געטראפען ליגען אין שרעקליכע יסורים די 19־יעהריגע וואלעריא קוטשבעק (פון פאמארסקא 11), וועלכע האט זיך, מחמת ענטוישונג אין ליבע גע'סמ'ט מיט א גרויסער דאזע סובלימאט.

אזוי ווי זי האט זיך בעשטעלט א ראנדקע מיט איהר געליבטען אויף דעם דאזיגען סקווער, און ער איז דאסמאל אויך נישט געקומען — האט זי געמאכט א „שהכל" אויף סם...

אין א האפנונגסלאזען צושטאנד האט מען זי אפגעפיהרט אין שפיטאל.

רעגיסטראציע פון יאר־גאנג 1914

(2) היינט, דינסטאג, דעם 30־טען אקטאבער דארפען זיך שטעלען די פאבאראוועצעס פון 1914 וואס וואוינען, אויפ'ן שטח פון 4־טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען־נעמען אויף די אותיות:

S Sz T

און פון 11־טען קאמיסאריאט אויף די אותיות:

P R S Sz

מארגען, מיטוואך דעם 31 אקטאבער דארפען זיך שטעלען די פאבאראוועצעס פון 1914, וואס וואוינען, אויפ'ן שטח פון 4־טען קאמיסאריאט מיט די פאמיליען־נעמען אויף די אותיות:

U W Z Ź Ż

און פון 10־טען קאמיסאריאט אויף די אותיות:

T U W Z Ź Ż

אינטערנאציאנאלער שפארזאם־קייטס-טאג

קומט פאר דעם 31־טען ד.ה.

ווי אלע יאהר, ארדענט אויך היי־יאהר דער צענטראלער שפארזאמקייטס־קאמיטעט איין דעם 31־טען ד.ה. דעם אינטערנאציאנאלען שפארזאמ־קייטס־טאג.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט דער צענ־טראל־קאמיטעט פערעפענטליכט אן אויפרוף צו דער בעפעלקערונג, אז אין דעם שפארזאמקייטס־טאג צו אגיטירען און אויפמערקזאם צו מאכען דער בעפעלקערונג די וויכטיגקייט פון שפארען.

אקציע פאר אויסקויפן פאטענטען

וואס זאלען קענען חל זיין אויף א האלב יאהר

ווי מיר האבען שוין איבערגעגעבען, האט דער צענטראלער קליינהענדלער־פעראיין אויסגע־ארבייט א פראיעקט צו פערגרעסערן די צאהל האנדעלס־פאטענטען פון 4 קאטעגאריעס אויף 6. ווי מיר דערוויסען זיך, האט דער פראיעקט געפי־נען גרויס פערשטענדניש אין די מאסגעבענדע ספערען.

אין ערגענצונג צו דעם פראיעקט האט דער צענטראלער קליינהענדלער־פעראיין, דערלאנגט א מעמאריאל, אין וועלכען ס'ווערט פראפאנירט, אז די פאטענטען זאלען זיין האלב־יעהריגע פון יאנואר ביז יולי און פון יולי ביז דעצעמבער.

דאס וועט ערמעגליכען יעדען סוחר אויסצו־קויפען אין דער צייט דעם געהעריגען פאטענט. גלייכצייטיג וועלען נישט בע'עוולהט ווערען די אונטערנעמונגען, וועלכע ליקווידירען זיך אין ערשטען האלבען יאהר.

קלאנג־קינא־טעאטער

Zachęta

זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

די לאנג־ערווארטעטע פרעמיערע

א. נ.

„פראקוראטאר אליציא הארן"

מיט J. Smosarska

אין דער הויפט־ראל.

אויסערן פראגראם: סלאנג־צונאבע.

אנהויב פון די סעאנסען: שבת און יום־טוב 12 א זייגער. געוועהנליכע טעג 4 נאכמ.

פון האנדווערקער החלוץ

די טעג איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון „חלוץ בעלי-מלאכה“ אונטערן פארזיץ פון פרעזעס ה' משה קארא.

לויט דעם בעריכט פון ה' פרוינד נעמט די האנדווערקער החלוץ בעוועגונג ארום וואס א גרע־סערע צאהל מיטגלידער.

נאכדעם זיינען בעשטעטיגט געווארען א רייהע מיטגלידער. עס איז אויך אנגענומען געווא־רען א ברייטע ארגאניזאציאנעלע פראגראם. אין דער ערשטער רייהע ווערט ענטשפרעכענד צו דער אינסטרוקציע פון דער ווארשעווער צענטראלע, אז די ארגאניזאציע האט א אבליגאטארישען כאראק־טער, ד.ה. אז אלע מיטגלידער זענען פערפליכטעט צו בעזוכען אלע פערזאמלונגען, פארלעזונגען א.א.וו. פון חלוץ בעל-מלאכה.

צו לעצט איז גענומען געווארען צו קענט־ניש דער צוזאמענשטעל פון ווארשעווער צענטראל קאמיטעט, וועלכער בעשטעהט פון: אינזש. לאנד־שטאק, א. ל. בלאך, אדוו. מ. פאלאקעוויטש און אדוו. סאלווע. מצד דעם ציוניסטישען צ.ק. — ראזענטאל, גאלדבערג, נייהויז און זילבערשטיין פון „מרכז בעלי-מלאכה אין ווארשא: ב. פרוינד פון לאדז, נאוויק ביאליסטאק, בראווער גראדנא, שקלאווער וולאצלאוועק און גאלדמאן לובלין.

די לאדזער פערוואלטונג פון „חלוץ בעל-מלאכה“ האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן: משה קארא — פארזיצער און קולטור-רעפע־רענט, אשר שפירא — וויצע-פארזיצער און עליה-רעפערענט, משה ליבערמאן — וויצע-פרעזעס און קאך-רעפערענט, ב. פרוינד — סעקרעטאר און אר־גאניזאציע-רעפערענט, ישראל לובלינסקי — קאסי־רער און ה. לעווקאוויטש ווירט.

אלס פארשטעהער אין דער מועצה פון קרן-הקימת איז בעשטימט געווארען ה' ח. לעווקאוויטש.

ערשטער שטוב-ארעסט איז לאדז

(2) דאס שטאטישע געריכט האט נעכטען ארויסגעטראגען דעם ערשטען פסק דין — צו בע־שטראפען מיט טאג-ארעסט. א געוויסע 65 יאהריגע פרוי אננא גיזע, וועלכע איז בעשולדיגט געווארען אין קויפען געשמוגעלטען סאכארין.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט בייאכט דיזשורירען: א. פאפאש לעצן קאשטשעלני 10), א. כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פעטריקאווער 46), מ. עפשטיי פיעטריקאווער 225), ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59) אנטאניעוויטש (פאביאניצקא 50).

Dr. H. Rakowski
אינערליכע קראנקהייטען
צוריקגעקעהרט
האט זיך איבערגעצויגען פון זאוואדזקא 8
אויף טראוגוטא 5, טעל. 137-34.

טעאטער „פילהארמאניע“ נארוטאוויטש-גאס 20 טעל. 213-84
אויספערקויפט ביז איין פלאץ! אדרבא — זייט א בריה און לאכט נישט!...
היינט, דינסטאג — צום לעצטען מאל!
אלע פלעצער אין פארטער נאר 1 זל.
די יודישע באנדע
מיט די פריילעכע „באנדיטען“:
חנה גראסבערג, לילי ליליאנא, מאלווינא ראפעל, דוד לעדערמאן, לעאן ליבגאלד, הערמאן פעניגשטיין, זישע קאץ, אייזיק ראטמאן
לאלא פאלמאן
אלץ ווערט געכישט
(פון די לאדזשער כלל-טוער ביז צום פעלקער-בונד).
צוליב פראבען פון דער נייער פרעמיערע, ווערט מארגען מיטוואך נישט געשפילט.
לאדז גרייט זיך אויף דאנערשטאג, דעם 1 נאוועמבער צו דער גרויסער פייערליכער פרעמיערע!
פון פוילשטענדיג נייעם פראגראם
זאל לעבען עמך!...

קאנפיסקירט 30,000 קילא אלטווארג
איז 5 לאדזער פירמעס

(2) דער קאמיסאריאט פון דער גרעניץ-וואך אין לאדז האט לעצטענס בעקומען א פערטרויליכע ידיעה, אז קיין לאדז איז אנגעקומען א טראנס־פארט פון אלטע מלבושים, 30,000 קילא די וואג, און אז דאס דאזיגע אלטווארג איז בעשטימט נישט פאר די רייסערייען אויף צו אויסארבייטען גארן, נאר פאר בעזונדערע שמאטעס-הענדלער, וועלכע האבען פון די מלבושים אויסגעארבייט קאמיזעלקעס, פאנטאפעל און היטלען.

אזוי ווי דער צאל-אמט האט דעריבער געליטען א גרויסען היזק — זענען אין א רייה פירמען דורכגעפיהרט געווארען רעוויזיעס, אין רעזולטאט פון וועלכע עס זענען נעכטען קאנ־פיסקירט געווארען אין 5 פירמעס 30 טויזענד קילא אלטע מלבושים.

לטובת דער אויספארשונג ווערען נישט אנגעגעבען די נעמען פון די פירמעס.

ארעסטירט דעם ווינדע-קאנסערוואטאר
פון דער טריקאטאזש-פאבריק „ר. ליפשיץ“

(2) אין שייכות מיט דעם טראגישען טויט פון דעם 28-יאהריגען ארבייטער יעקב שטיינבערג, וועלכער איז אומגעקומען אין דער ווינדע פון דער טריקאטאזש-פאבריק „ר. ליפשיץ“, איז ארעסטירט געווארען דער קאנסערוואטאר פון דער ווינדע ברונאן יאשטשינסקי (ציגעל-גאס 106), ווייל ער האט נישט געהעריג קאנסערווירט די ווינדע.

עס זענען אויך צוגעצויגען געווארען צו געריכטליכער פעראנטווארטליכקייט די מיטאינהא־בער פון דער פירמע „ר. ליפשיץ“, וולאדיסלאוו ליפשיץ און דער טעכנישער לייטער יצחק ווייגבוים.

ביי פערהאלטענעם שטוהלגאנג

און איבערבלייבענדער מאגען-זויערע לייטעט אב דאס נעהר מילדע נאטירליכע ביטערוואסער

Franciszka Józefa

די אין מאגען און דארם אנגעזאמעלטע איבערבלייבעכץ פון דער פערדייאונג און פערהיט און א סך פאלען די ענטשטעהונג פון בלינד-דארם-ענטציגדונגען. פרעגט דאק־טוירים. צו בעקומען אין אלע אפטייקען און סקלאד־אפטעטשנעס.

ערשטע אלגעמיינע פערזאמלונג
פון דער האלץ-בראנזשע

איינע פון די בעדייטענדע צווייגען פון דער אינ־דוסטרי און האנדעל — די האלץ-בראנזשע, וועלכע פערנעהמט אין פוילען אזא אנגעזעהענע שטעלונג האט אין אונזער שטאט נישט ארויסגעוויזען קיין טעטיגקייט אין היגזיכט פון געזעלשאפטליכקייט און ארגאניזאציע.

דאס איז געשעהען דערפאר, ווייל די אינדו־סטריעלער און סוחרים פון דער האלץ-בראנזשע ביי אונז אין שטאט זענען נישט געווען פעראייניגט, אין איין קארפאראציע, נאר האבען געהערט צו פערשידענע פעראיינען, דעריבער האט אויך די דאזיגע בראנזשע ביז איצט נישט קיין פארשטעהער אין דער האנדעלס-קאמער און אין די קאמונאלע און שטייער-קאמיסיעס.

איצט האט זיך די האלץ-בראנזשע ארגאניזירט און די טעג קומט פאר די ערשטע אלגעמיינע פער־זאמלונג. אויף דער פערזאמלונג וועט דער ראטמאן לעאפאלד מילשטיין פון ווארשא האלטען א רעפעראט אד.ט. „די ענטוויקלונג פון דער האלץ-בראנזשע אין פוילען“, א חוץ דעם וועט אויך האל־טען א רעפעראט דיר. וואלקאוויטש אויס ווארשא.

א ווארימע גנבה

(2) אין דעם קירזשנער-ווארשטאט פון שמואל מאקאווער (פיעטרקאווער 31) האבען זיך נעכטען בייאכט אריינגעקראגען גנבים און ארויס־געטראגען פון דארט 10 ווידרע-פעלעכלעך אין דעם ווערט פון 2,000 זלאטעס.

קאנצערט פון יודישער מוזיק
אין „הזמיר“

צום בענעפיס פון בעליבטען דיריגענט, פראפ. י. זאקס, ארדענט איין דער היגער „הזמיר“ שבת דעם 3-טען נאוועמבער א קאנצערט געווידמעט יו־דישע מוזיק.

אין פראגראם נעהמען אנטייל: דער געמישטער כאר, מענער קינסטלער-כאר, ארקעסטער און סאליס־טען פון „הזמיר“

Dr. Wołkowyski
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאס 11, טעל. 238-02
נעהמט אן אין הויט- און וועגערישע
קראנקהייטען, מענער-שוועכע
נעהמט אן פון 8–12 בייטאג און פון 4–9 אווענט

ר. איזראעל

דער בערזען-סוחר
שפאנענדער ראמאן פון יודישען לעבען

25

וויפיל איך האב זיך נישט געוואלט באגאטע־ליזירען דעם גאנצען ענין, איז מיר דאך אויסגע־קומען שטארק מאדנע, וואס די פרוי רובין האט זיך אנגעזעצט אויף מיר.

— וואס וויל זי פון מיר און וואס מיינט זי אויסצופיהרען מיט איהר גאנצער אקציע געגען מיר. כ'בין זיך מודה, אז איך האב גאר נישט פער־שטאנען פון דעם. מורא האב איך דאך געהאט, הגם איך האב נישט געוואוסט פארוואס. באלד איז אריינגעקומען אין קאבינעט איינער פון מיינע פעאמטע, וועלכער האט מיר געגעבען א בריף.

— דאס האט געבראכט א שליח, האט מיין בעאמטער צו מיר געזאגט, דער לאנגענדיג דעם בריף, אלס א זעהר דרינגענדען בריף.

כ'האב א קוק געגעבען אויפ'ן אדרעס און האב נישט געקענט די האנדשריפט.

— אפשר וועט מען מיך לאזען היינט ארבייטען, האב איך אויסגעשריגען, אפשר וועלען שוין גע־נוג זיין די זייטיגע געשעפטען?

— איך בין נישט שולדיג, מ'האט מיר געזאגט, אז דער בריף איז א זעהר וויכטיגער.

איך האב געהייסען דעם בעאמטען אוועקגעהן און שנעל אויפגעריסען דעם בריף, ער איז גע־ווען פון דער פרוי רובין.

— צום טייוועל, אבער זי איז ווירקליך משוגע, אבער זי וועט מיך משוגע מאכען.

איך האב געעפענט דעם בריף און געלייענט: „דערמיט וואָרן איך אייך צום לעצטען מאל, אז איהר זאלט פערלאזען ענגלאנד אין פערלויף פון 7 טעג, אנדערש וועט איהר בעקומען אייער גע־העריגע שטראף פאר אנ'עקעלהאפטען מאַרד“.

איך האב געוואלט צורייסען דעם בריף, אבער כ'האב זיך צוריקגעהאלטען און ווייטער געלייענט: „כ'רעכען, אז איהר וועט נישט וועלען בעקומען קיין טויט-שטראף און נישט וועלען שטאַרבען ווי א מערדער, ס'וואלט אויך געווען גלייך פאר אייך, אויב איהר וואלט דעם דאזיגען בריף צוריסען, אז ער זאל צופעליג נישט אריינפאלען אין נישט ענט־שפרעכענדע הענד.

איך האב דעם בריף אין דעמזעלבען אויגענ־בליק פערניכטעט און זיך ווייטער גענומען צו מיין ארבייט. איך האב אבער נישט געקענט ארבייטען, ס'איז פאר מיר אונמעגליך געווען אויסצופיהרען וועלכע ס'איז ארבייט. איך האב זיך געדרעהט אהין און צוריק איבערן צימער, וואס טוט זיך דא? מיט וועמען זאל איך זיך אנ'עצה האלטען? ווער קען מיר דא עפעס העלפען? איך בין ארויסגעלאפען פון ביורא און זיך געהייסען אוועקפיהרען צו דער פרוי רובין.

— איך מוז מיט איהר רעדען און ענטגילטיג דעם ענין ערלעדיגען.

איך האב בעמערקט, אז די פרוי רובין זעהט מיך נישט גערן ביי זיך אין דער וואוינונג. איך האב שוין אנגעהויבען צו גלויבען, אז די פרוי רובין איז איבערצייגט אין דעם, אז איך האב ער־מארדעט איהר מאן. כ'האב דאך געמוזט אונ־בעדינגט אויפקלערען דעם ענין, ארויסצופיהרען זי פון פאטאלען טעות, אבער ווי אזוי זאל איך דאס טון?

איך האב אוועקגעווארפען דעם שארפען טאן צו דער פרוי רובין און זיך אנגעהויבען צו בעט־טען ביי איהר.

— חשוב'ע פרוי רובין, איהר האט א טעות, עפעס א מיספערשטענדניש האט זיך אריינגעגנב'עט, וועלכעס מ'דארף אונבעדינגט אויפקלערען.

— איך האב נישט פון וואס אויפצוקלערען, פאר מיר איז דער ענין פולשטענדיג קלאר.

— איהר גלויבט, אז איך האב דערהרג'עט אייער מאן?

— איך וועל אייך זאגען דעם אמת, איך וואלט דאס קיינמאל נישט געגלויבט, אבער איצט האב איך אין דער האנד אזעלכע דאקומענטען, וועלכע לאזען נישט איבער קיין שום צווייפעל.

— ניין, איהר קענט נישט האבען אזעלכע דאק־קומענטען און אויב איהר האט זיי ווירקליך זענען זיי פאלסיפיקאטען.

— מיינט איהר ווידער, אז מיין מאן פאלסי־פיצירט דאקומענטען?

— ניין, איך האב דאס נישט געזאגט און אפילו נישט געטראכט וועגען דעם, אבער אימיצענס א שאנטאזש איז עס דאך, ווען איהר האט ווירקליך אזעלכע דאקומענטען.

— אייער מאך איז צו טראגטען ווי איהר ווילט, איך האב מיין מיינונג שוין א פערטיגע און וועל דאס זיכער איבערקערען. איך וויל, אז איהר זאלט פערלאזען ענגלאנד, איך וויל נישט, איהר הערט, איך וויל נישט, אז אייער נאמען זאל בע־פלעקט ווערען מיט אזא אונגעהערטער בעשולדיגונג.

— מיינט איהר ווירקליך מיין טובה, האב איך געפרעגט די פרוי רובין.

— ווירקליך און אויפריכטיג, איך האב קיין שום כוונה נישט דערביי. איך מיין דאס עהרליך.

— צוליב וואס? פארוואס ווילט איהר מיך אפהיטען פון אנ'אומגליק, דאן ווען עס האנדעלט זיך וועגען דעם מערדער פון אייער מאן.

— אט זעהט איהר, דאס איז שוין א גאנץ אנדערע פראגע, וועלכע מ'דארף בעזונדער רעדען, אבער צוערשט מוזט איהר מיר צוזאגען, אז איהר בעהמט אן מיין פארשלאג און איהר וועט אין פער־לויף פון א וואך.

— לאזט מיר אבער צייט אויף איבערטראכטען זיך, אויף איבערצולייגען.

— ניין, בשום אופן נישט, איך מיין אייער טובה און דעריבער וועל איך בנוגע דעם ענין זיין דעספאטיש.

— אבער צי פערשטעהט איהר נישט, אז איך ווער פולשטענדיג רואינירט, אז איך ווער אוי מענש, איך וועל פערניכטען מיך און מיין צוקונפט.

— אלץ בעסער ווי צו רואינירען זיך דורך פון משפט ווערען צום טויט פאר א מארד, דערמאלט ווען איהר מאראליש און פינאנציעל דערהרג'עט ווערען.

איך האב שוין געפיהלט, אז די פרוי רובין שפאסט נישט און אז דאס וואס זי רעדט מיינט גאנץ ערנסט, איך האב זיך נישט געקענט העלפען און נישט געוואוסט, וואס צו ענטפערען.

— גוט, איך פערלאז ענגלאנד, אבער איך דארף דערויף מעהר ווי א וואך, איך דארף דערויף האבען לכל-הפחות 4 וואכען.

— ניין, אויף אזוי לאנג קען איך נישט אייך געהען, ווייל דאס ווערט געפעהרליך פאר אייך אליין. דאס העכסטע וואס איך קען אייך דערויף געבען, איז 14 טעג.

איך האב געטראכט אין דעם אויגענבליק פון אפצונארען די פרוי רובין, מיין מיינונג איז געווען אזעלכער, אז איך פערלויף פון א חודש צייט האט זיך דאך דער ענין מיט'ן מארד מוזען אויפקלערען און דאן וועל איך פטור ווערען פון די צרות. איך האב דעריבער אנגענומען דעם פארשלאג פון דער פרוי רובין אויף 2 וואכען.

און איצט זאגט מיר, פרוי רובין, פארוואס זענט איהר אזוי שטארק פעראינטערעסירט צו קען דעם מערדער פון אייער מאן?

— דאס נישט, איך בין נאר פעראינטערעסירט צו דעקען אייער פערזאן, ווען איינס מיט אנדערען (איז זיך אזוי פאטאל צונויפגעפאלען) פערפאלען, איז עס מיין אומגליקליכער גורל, קען געגען דעם גארנישט טון.

(פארטזעצונג קומט)

ראדיא-ווינקעל

פארוואס „קנאקט" אין די ראדיא-אפאראטען?

די ראדיא-הערער זענען שוין געוואוינט צו די פערשידענע גערוישען אין די הער-טרייבלעך ביים הערען ראדיא. כמעט אלע ראדיא-הערער ווארפען ארויף די שולד פון די גערוישען אויף די אטמאספערישע בעדינגונגען. דאס איז אבער נישט ריכטיג, איבערהויפט אין ווינטער, ווען קיין אטמאספערישע שטערונגען זענען כמעט נישטא. די ראדיא-הערער האלטען זיך גאנץ אפט געקאנט איבערצייגען, או יעדעס מאל, ווען מען ציגדט אן אדער מען לעשט אויס אין צימער אן עלעקטרישע לאמפ, אדער ווען עס קלינגט אן עלעקטריש גלעקעל, הערט מען אין די הער-טרייבלעך א כאראקטעריסטישען קנאק.

דאס איז דערפאר, ווייל ביים איינשליסען אדער אויסשליסען פון עלעקטרישע שטראם ענטשטעהט א קליינער פונק צווישען די קאנטאקטען, און ראדיא-טעלעפאנען זיין שטעלט מיט זיך פאר דער קאנטאקט מיט'ן פונק. אן ארויסשווק-סטאנציע, און דער אויפנאהם-אפאראט כאפט עס באלד אויף אלס א קלאנג.

איצט איז דער אויטאמאטישער טעלעפאן — א גייע שטערונג. ביים דרעהען מיט'ן רעדעל א נומער פון פינף ציפערען ענטשטעהט די זעלבע צאהל פונקען און אין'ם הער-טרייבעל דערהערט זיך דער נישט-אנגענעהמער קנאק, און די שטעט מיט אויטאמאטיזירטע טעלעפאנען, זענען די גערוישען און שטערונגען ביים ראדיא פיל גרעסערע, ווי אין אנדערע ערטער.

אבער עס איז געפונען געווארען א מיטעל, דאס איז אן אפאראטעל וואס הייסט דער „שלוס-פילטער", וואס ווערט זעהר לייכט אריינגעשטעלט אין'ם טעלעפאן-אפאראט. א דאנק דער נייער איינריכטונג, ענטשטעהט שוין נישט מעהר קיין פונק בעת'ן דרעהען מיט'ן ראד אין טעלעפאן-אפאראט און עס הערט זיך שוין נישט קיין קנאק אין'ם טרייבעל. די עלעקטרישע ליכט-קאנטאקטען קאן מען אויך פערהיטען, זיי זאלען נישט „פונקען". מען דארף אין'ם אפאראט ארייננשטעלען א קליין קאנדענסאטארל, דעם אזוי גערופענעם „לעשער" (אויף פויליש — גאשיק) פון איין צעהנטעל מיקראפאראט.

ראדיא-מוזיק בעת'ן מיטאג-עסען

די דאקטוירים האבען שוין לאנג פעסטגעשטעלט, או מוזיק ווירקט זעהר גוט אויפ'ן פערדייען פון עסען. מיט דעם ערקלערט זיך, וואס אין די בעסערע רעסטאראנען שפילט די מוזיק דא געסט אין די מיטאג-שעה'ן. עס איז אנגענעהם און אויך נוצליך.

דער פוילישער ראדיא, וועלענדיג אנגענעהם-מאכען די מיטאג-שעה'ן, האט אנגעהויבען צו געבען מוזיק אויך אין די שעה'ן, ווען דער גרעסטער טייל ראדיא-הערער פון דער שטאט עסט מיטאג. דאס הייסט, פון 15,45 ביז 16,45. אין משך פון דער דאזיגער שעה וועט דער ראדיא שפילען הויפטזעכליך לייכטע און פערדווייל ונגס-מוזיק.

דער ראדיא ראטעוועט א מענשענס לעבען

איינער פון די בעלגישע דאקטוירים, וועלכער האט נישט געהאט גראד די נויטיגע מעדיצינען אויף צו ראטעווען זיין פאציענט, איז געפאלען אויף אן אריגינעלען איינפאל. דורך דער הילף פון ראדיא, האט ער זיך געווענדעט צו אלע זייבע קאלעגען, או זיי זאלען איהם צושטעלען די נויטיגע מעדיצינען, ווי ווייט מעגליך שנעל.

אין צוויי מינוט שפעטער זענען געקומען צו דעם דאקטאר זייבע צוויי קאלעגען, וועלכע האבען איהם געבראכט די נויטיגע מעדיצינישע מיטלען.

דער קראנקער איז טאקע א דאנק דעם אפגעראטעוועט געווארען. און צומאגענס האט דער בעלגישער ראדיא אויסגעדריקט זיין דאנק די הערער פארן שנעלען רעאגירען אויפ'ן רוף.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, ד. 30 אקטאבער 1934

6.40 פריהמארגען-אודיציע, 6,48 מוזיק 6,52 גימנאסטיק, 7,07 פליטען, 7,15 מארגען-ידיעות, 7,25 פליטען, 7,50 רעקלאמע-קאנצערט 11,57 צייט-סיגנאל, 12,03 ידיעות, 12,05 פרעסע, 12,10 מוזיק, 12,45 שמועס פאר קינדער. 1 מיטאג-ידיעות, 1,05 מוזיק, 3,30 עקספארט, 3,35 בערזע, 3,45 לידער, 4,45 פון פ. ק. א 5 געזאנג, 2,25 שפראכען-ווינקעל, 5,35 פארטעפיאן-קאנצערט, 5,30 טעכניש קעסטעל, 6 פליטען, 6,10 רעפערטואר פון די טעאטערען, 6,45 רעפעראט, 7 לידער פון האנקא ארדאנובנא, 7,20 אקטועלע שמועסען, 7,30 קאנצערט, 7,50 ספארט, 8 פליטען, 8.45 אווענד-ידיעות, 9 פליטען, 10,05 רעקלאמע-קאנצערט, 10,20 טאנץ-מוזיק, 10,45 פליטען, 11 ידיעות, קאמוניקאטען, 11,05 טאנץ-מוזיק.

DR. DED. H. LUBICZ

פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפפאנגס-שעה'ן 8–10, 12–2, און 5–8 אווענד
זונטאג און יום-טוב פון 9–11 בייטאג.
און יו"ט 9–1. פאר דאמען בעזונדערער ווארטע-צימער

סעמועל גאלדינבורג

דער וועלט-סטאר פון דער יודישער ביהנע
די קרוין פון יודישע טעאטער אין אמעריקא
הייבט אן זיינע גאסטשפילען אין
„ראזמאיטאשטשי"-טעאטער

ווען? לעזט די ווייטער-דיגע אנאנסען. וואס?

שטיצט „טאז"

קויפט היינט די אפצייכנונג פון „טאז"

מיט גרויס מיה און מאטעריעלען און אנגעקומען די איינארדנונג פון היינטיגען אפצייכנונג, ביז דריי הונדערט „טאז"-סימבאליקער בעהמען אן טייל אין היינטיגער און ערנבעהמונג. יעדער אנטייל-נעמער האט בעקומען א צייכניש פון דער טאז-פעראלטונג, וועלכע איז אויך געצייכענט פון הערן סטאדאסטווא אין לאדזש.

פופציג זאמעל-פונקטען וועלען זיך געפינען אין שטאט. יעדער בירגער וועט האבען די מעגליכקייט מיטצוהעלפען „טאז" אין זיין פעראנטווארט-ליכער ארבייט.

אין די לעצטע יאהרען זענען ביים „טאז" געשאפען געווארען צאהלרייכע אינסטיטוציעס, וועלכע נעהמען ארום די מעדיצינישע השגחה איבער דעם יודישען שול-קינד און זייג-קינד. אלע אינסטיטוציעס זענען דורכגעדרונגען מיט דעם געדאנק וואס צו טון כדי פערהיטען דאס קינד פון קראנק-הייטען.

דארט ווי עס האנדעלט זיך וועגען זייג-קינד ווערט געפיהרט א ברייטע אויפקלערונגס-ארבייט צווישען די מוטערס, א פראפאגאנדע פאר שטילען די קינדער מיט דער מוטערס ברוסט, א אויפקלערונג ווי אזוי זיך אומגעהן מיט דעם קינד, ווי צו דערנעהרען, ווי באדען, וויקלען; עס ווערט געפיהרט א קאמף געגען זאפאפאגעס און פאראורטיילען. עס ווערט געמאכט א פרובע צושטעלען פרישע געזונדע מילך. איבער אכט הונדערט מוטערס אין ביידע בעראטונגס-שטעלען געניסען פון דער אויפקלערונגס-ארבייט פון די טאז-היגיענע-סטיבס און דאקטוירים.

דארט ווי עס האנדעלט זיך וועגען שול-קינד, ווערען קינדער א רגענומען וויכטיגע מיט דער שול מעדיצינישער השגחה אין די שולען און חדרים און מער ווערען זיי געשיקט אויף די בעריהמטע זומער-קאלאניעס פון „טאז" וועלכע געפינען זיך אין ווישניאווא-גורא.

דאס יאהר האבען פון די קאלאניעס גענאסען אכט הונדערט פופציג קינדער. פאר קינדער מיט אויסקרימונגען פון רוקענביין איז געשאפען געווארען א קאבינעט פאר ארטאפעדישע און הייל-גימנאסטיק, האט עס געפינען זיך אלע נויטיגע מכשירים, וועלכע זענען פאראיאהרען געגעבען געווארען אלס א מתנה צום אנדענק פון דער פערשטארבענער פרוי ד"ר צ. פאקשאנסקא.

ערצטליכע און מעדיצינישע הילף און דענטיסטישע הילף ווערט געגעבען קינדער פון פאוויאשעכנע שולען, קינדער קראנקע אויף פאוואוס (פארך) ווערען געהיילט אין רענטגען-קאבינעט, וואו ביז יעצט זענען אויסגעהיילט געווארען איבער דריי טויזענד. הייםלאזע קינדער ווערען ארויסגעגעבען אויף דערציהונג צו פריוואטע פאמיליעס.

די ארבייט איז א פערצווייגטע און פאדערט קאלאסאלע אנשטרענגונגען און גרויסע אויסגאבען. אן אפצייכנונג איז נאר איין מיטעל אויף צו ראטעווען די פינאנציעלע לאגע פון דער געזעלשאפט, דאס מיטעל איז שווער פאר די פאראגאנזאטארען, עס איז שווער צו ארגאניזירען אזא ארבייט. אפער פאר דער שטאט איז דאס פערהעלטניסמעסיג לייכט עס פאדערט זיך פון יעדען א שבוע לויט די מעגליכקייטען, זאל קיינער זיך נישט ענטזאגען. עס איז א חוב פון יעדען לאדזער יודישען בירגער מיטהעלפען „טאז" אין זיינער שווערער פעראנטווארטליכער ארבייט. שטיצט „טאז"

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	–	–	–	99 50
3 פראצענטיגע בודאוולאנע			–	48.00
4 " דאלארובקא			–	54.50
7 " סטאביליזאציע (אמ.)				79.25
5 " ווארשאווער ס.-ב. 1934				62.25
5 " לאדזער		.	.	53.75
ענגלישער פונט	–	–	–	26.21
דאלאר אפיצ.	5.29	נישט אפיצ.	–	5.24
גאלד-דאלאר	–	–	–	8.91
גאלד-רובל	–	–	–	4.59
דייטשער מארק	–	–	–	1.88

„מכבי" — „ס.ק.ס."

אינטערעסאנטער מייסטערשאפטס-מעטש

דעם קומענדען דאנערשטאג קומט פאר איין פוסבאל-מעטש וועגען דער מייסטערשאפט פון „א"-קלאס צווישען „מכבי" און „ס.קס.", ביידע מאנשאפטען האבען צו פערצייכענען כמעט בלויז נצחונות. פון דער קאמף וועט זיך אפשפילען וועגען צווייטען ארט אין דער טאבעלע.

דער דאזיגער אינטערעסאנטער מעטש קומט פאר דאנערשטאג 11 פאר-מיטאג, אויפ'ן ספארט-פלאץ פון „וו.ק.ס."

ווער ווייסט?

מיט 3 וואך צוריק איז אוועק פון דער היים דער 15-יעהריגער אהרן שליפקאוויטש, בלאנק, שאטין, לאנג געקליידט. לעצטענס האט מען איהם געזעהען אין קאלושעק. ווער ס'ווייסט וועגען איהם, ווערט געבעטען מיטצוטיילען די עלטערן, נאוואמיעסקא 27.

לעצטע גאסטשפילען פון אידא קאמינסקא אין ראזמאיטאשטשי

די ערפאלגרייכע גאסטשפילען פון דער בעריהמטער שוישפילערין אידא קאמינסקא דערנעהענטערען זיך צום סוף.

כדי צו געבען די מעגליכקייט די, וואס האבען נאך די פיעסע „א דאנק פון קינדער" נישט געזעהן ווערט די דאזיגע פאפולער-געווארענע פיעסע געשפילט אויף די לעצטע פארשטעלונגען פון אידא קאמינסקא היינט און די נאהענטסטע טעג.

נאך דער פארשטעלונג פון „א דאנק פאר קינדער" ווערט צוגעגעבען די אַרטיסטישע ביילאגע.

„אלץ ווערט געכשרט" אין דער „יודישער באנדע"

היינט אווענד ווערט אין „פילהארמאניע" ביי דער „יודישער באנדע" געגעבען צום לעצטען מאל דאס אויסגענומענע פראגראם, וועלכעס פערמאגט זעהר פיל שלאגער גומערן פון בעסטען „באנדע" רעפערטואר א.ג. „אלץ ווערט געכשרט" דעם פראגראם פיהרען אויס די ארטיסטען: חנה בראסבערג, לילי ליליאנא, לאלא פאלמאן, מאלווינא ראפעל, דוד לצרערמאן, לאן ליבגאלד, הערמאן מעניגשטיין, זישע קאץ, אייזיק ראטמאן, קאמפאניטאר דוד בייגעלמאן און ראובן מארסאלאוו.

א בריף אין רעדאקציע

זעהר חשוב'ער ה' רעדאקטאר!

אין צוזאמענהאנג מיט דער נאטיץ, וועלכע איז געווען פערעפענטליכט אין אייער חשוב'ער צייטונג מיטוואך דעם 24 ד. ח. אונטערן קעפל: „א גרויסער מיטינג פון ארבייטסלאזע א"י, האבען מיר דעם כבוד אייך מיטצוטיילען, או דעם אויבענדערמאנטען מיטינג האט די ליגע נישט גערופען און האט מיט איהם קיין שום שייכות נישט.

מיט אכטונג

פארז. ל. לעווין, סעקר. א. בערקאוויטש.

Dr. REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 93-201
ספעציאליסט
פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג.
ספעקטועלע בעראטונגען און פסיכא-אנאליזען
נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–8 אווענד

Puder Bebe Hofmana פון קינד אין דיענסט 35 יאהר

וואס עס הערט זיך אין ארץ-ישראל

(ענדע פון 5-טע זייט)

פען צו קאנען בעריבען מאך א געוויסע צייט נישט בלויז דעם ארץ-ישראל מארק אליין, נאר טאקע אויך דעם שכנות'דיגען באהענטען מזרח, וואו עס געפינט זיך נישט קיין גלאז פאבריק און דאס גאנצע גלאז ווערט דארט אויך אימפארטירט פון דער פרעמד.

עס שטעהט דעריבער פאר דער גלאז-אינדוסטרי גלענצענדע פערספעקטיווען, זי וועט נישט נאר פערזארגען דערצו, או עס וועט בלייבען יעדעס יאהר אין לאנד צעהנדליגע טויזענדער פונט, נאר מיט דער צייט נאך אריינברענגען אין לאנד פריש געלד פאר דער סחורה, וואס זי וועט ליפערן מחוץ פון ארץ-ישראל.

עס האט לעצטענס אויך אנגעהויבען זייער טעטיגקייט די פאפיר-פאבריק „פאפירוס", וועלכע בעשעפטיגט זיך ספעציעל מיט'ן אויסארבייטען פאק-פאפיר, און אין „שכונת באראכוב" האט זיך געעפענט די ערשטע יודישע פאבריק פון דרוק-פארבען. א הויך די אויבענדערמאנטע פאבריקען זענען ענטשטאנען א גרויסע צאהל אינדוסטריע-אונטערנעהמונגען צו בוי-צוועקען.

אונזער שטאט-פרעזידענט דיזענגאף האט אונז נאך זיין צוריקקומען פון זומער-אורלויב, וואס ער האט פערבראכט אין ענגלאנד, פראנקרייך און בעלגיען, מיטגעבראכט זעהר הארציגע אפרופען וועגען אונזער תל-אביב נישט נאר פון יודישע, נאר אויך פון קריסטליכע קרייזען, וועלכע זענען פול מיט בעוואונדערונג און בעגייסטערונג פאר די יודישע ריזיגע לייסטונגען אין לאנד. בפרט האט זיי „געפאנגען גענומען" תל-אביב. לויט ווי דיזענגאף גיט איבער, הערשט אין די דאזיגע מערב-לענדער, צווי פערשידענע פינאנציעלע קרייזען, סיי יודישע, ווי קריסטליכע, א גרויסע פעראינטערעסירונג מיט ארץ-ישראל, וועלכע וועט האבען איהר קאנקרעטען אויסדרוק אין אינוועסטירען גרעסערע קאפיטאלען אין לאנד.

אבער א הויך האפנונגען אויף דער נאהענטער צוקונפט, האט דער תל-אביב'ער פרעזידענט אונז שוין מזכה געווען מיט א ממשות'דיגע מתנה, נעמליך ער האט געבראכט אן אונטערגעשריבענעם הלוואה-אפמאך מיט דער בעריהמטער לאנדאנער פערזיכערונגס - געזעלשאפט „פרודענשול" אויף דער סומע פון 350 טויזענט פונט (א קיימא-לן פון העכער 9 מיליאן זל.) 60 טויזענט פונט פון דער סומע, האט די שטאט-פערוואלטונג שוין בעקומען און די רעשט געלד בעקומט זי תיכף נאכ'ן בעשטעטיגען דעם הלוואה-אפמאך דורך דער רעגירונג, וועלכע וועט נאך פארקומען פאר'ן 1-טען יאנואר 1935.

דאס וויכטיגסטע דערביי איז, וואס די גאנצע הלוואה וועט פערנוצט ווערען אויף פערשידענע זעהר וויכטיגע און רענטאבעלע שטאטישע איינריכטונגען.

א גרויסער טייל פון דער סומע וועט פערווענדעט ווערען אויף צו בויען ביי'ע שטאטישע שולען, א גרויס שפיטאל (די רעגירונג האט צוגעזאגט צו בעטייליגען זיך מיט 40 טויזענד פונט אין אויפשטעלען דאס שפיטאל). שטעטישע גארטאושען און אנדערע וויכטיגע שטעטישע אינסטיטוציעס פאר די רעשט געלד וועט די „עיריה" (מאגיסטראט) זיך אויפשטעלען אן'אייגענעם בלאק הייזער פאר אלע מאגיסטראט-אפטיילונגען (ביז איצט פערנעהמט די „עיריה" געדונגענע הייזער און צאהלט ביז 2,500 פונט א יאהר דירה-געלד) פערגרעסערן און פערשענערן דעם שטאטישען שעכט-הויז, אויפשטעלען בילליגע ארבייטס-הייזער און בכלל אדורכפיהרען פערשידענע נויטיגע סאניטארע אויסבעסערונגען.

די פראגע איז אבער אן'אנדערע, ביי דעם געוואלדיגען מאנגעל אין יודישע ארבייטס-הענד, ביי דער איצטיגער גלענצענדער קאניונקטור, ווען עס פעהלען יודישע ארבייטס-הענד אויף טריט און שריט, סיי אין דארף אין דער לאנדווירטשאפט, סיי אין שטאט ביים בנין, פון וואו וועלען מיר עס איצט בעהמען די יודישע ארבייטס-הענט? עס איז א דאגה. וואס פאדערט ווי אמשנעלסטען אן ענטפער

היינט קומט פאר די ערעפנונג פון געשעפט פון

וואסערליי טונג=מכשירים

L. KENIGSTEIN

אויף נארוטאוויטשא 8
טעל. 206=08
(פריהער פילסודסקיעגא 34).

היינט פרעמיערע פון דער גרויסער שלאגער=רעווי אין דער פוילישער און טיילווייז אין דער רוסישער שפראך א. נ.

„ZDRASTWUJTIE ŁODZIANIE!"

מיטן אנטייל פון ניי=אנגאזשירטע ארטיסטען אונטער דער לייטונג פון ANDREJEW TRELSKI און MELERWIL

פרייזען פון 75 גראשען. אנהייב פון די פארשטעלונגען 8 און 10 אווענט. שבת און זונטאג 5, 7.30 און 10 אווענד.

TEATR REWJI

ALHAMBRA

Przejazd 34.

היינט און פאלגנ. טעג! פון אונשטערבליכען פילם-מייסטערווערק, לויט דער בעריהמטער ערצעהלונג פון VICTOR HUGO א. נ.

„דער גבור אין קייטען"

אוננעוועהנליכער ארטיסטישער יום=טוב! גרויסער 3=שעהדיגער פראגראם!

2 סעריעס מיט אמאל: „גאלערניק ו" און „פאריז איז פלאמען"

– אין די – הויפט-ראלען: HARRY BAUER – דער אונפערגלייכליכער שעפער פון פילם — „דוד גאלדער"

ווי אויך Odette Florelle, Joselina Gael, Charles Vanell

קלאנג-קינא

„CAPITOL"

16 זאוואדזקא 16

אנהייב פון די סעאנסען:
3.30, 6.30 און 9.30 אווענד

אוירען, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z. Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צונג, אפעראציע א. ז. וו.) ווי אויך אמבולא-טארישע פון 11-1 און פון 5-8 אווענט

שיימלען
מיט פאריזער שרינדן און פערטיגע שייטל-ווערן פרשטקל. און רעיפל אויסגעפיהרט ביי קערש. סקווערא 15

באר ווארשאווסקי
נאוואמיעסקא 19 (אין הויף)
עמפפעהלט מיטאגען, אווענדברויטען צו ביליגע פרייזען. א גלאז ביר נאר 10 גר. קומט איבערצייגט אייך!

Dr.
Wajnberg
ספעצ. פון לונגע, הארץ און סקרעטאו-קראנקהייטען
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9–10 פריה, 3–5, 8–9 אוו.

לעכער אויף דער מאשין
ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נארדמאן, שרודמיעסקא 3

קליינע אנאנסען
1 זלאטי אנ'אנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

פערשידענעס

קליינע שלאסעריי-נאפראוועקט א... שווייסונגען ביליג ביי רעדער, קאנסטאנטינער 11/13, רוג זאכאדניא.

טיכטיגע פערקויפער (רינס) מיט ... וואס געלד יפון 5 זלאטעס) קענען האבן גוזיכערטע עקזיסטענץ. איבעראשענד ארטיקעל: אונפערמיידליך אין יעדן הויז ביורא, אמטען, פאבריקען, טעגליך 10–2 בושעזשינער 4, היטעל-נעשעפט. 4698

אכטונג, סוחרים! ניקעל-שאכטעל אויף טעה, קאווע א. א. צו בעקומען ביליג אין פאבריקס-קאנטאר אנראדאוו... ערשטער הויף. 4697

פאפיר=שפאגאט, קילא 1.80
...ład papieru i szpagatu S. Z. ...rbach, Łódź, Piotrkowska 33, ... 149-23.

Skradziono waksel na zł. 50 ...tny 30.11. 34, wystawca – Samód, Lwów, ul. Kopernika 28 zlecenie N. Kaufmana, unieważniam weksel powyższy. Zwrócić do A. Radoszyckiego.

Zaginiony został weksel na sumę ...50.— № bież. 989, wystawca Hersz ...owańczyk, na zlecenie Z. Widerman ... I. Szenicki, płatny dnia 5 listopada 1934 r. w Warszawie, przy ulicy ...ęśliwej № 11, m. 6. Weksel zostaje unieważniony. 4692

ווילסטו זיין שטענדיג געזונד, מוזטו עסען די בעסטע און געשמאקסטע מיטאגען צו גאנץ ביליגע פרייזן אין דעם בעוואוסטען היגיענישען רעסטאראן ביי הערמאן לעווינסקי, פילסודסקיעגא 39, טעל. 169-94. 3...

פרייע פאסטענס

ס'ווערט געזוכט א קוואליפיצירטע האנד=שפולערין פון זאקארט. צו ערפאהרען נארוטאוויטשא 10, אין קויהלען-סקלאד. 4694

א קוואליפיצירטער קירזשנער-געזעלן ווערט געזוכט. סאסנאווסקי, 11. ליסטאפאדא 11, פראנט, 2. שטאק. 4689

א שטריקער-געזעלן ווערט זאקארט געברויכט נאוואטארגאווא 10, וו. 30 (רוג פאמארסקא) 4691

נויטיג א שטריקער-ארבייטער. ווי אויך א יונגעל, וואס האט שוין געארבייט ביים סוויטער-פאך. גלינאוויעצקי, פושעיאוד 55, וו. 4. 4693

א מיידעל צו סוויטערס, ווי אויך א שטריקער-ארבייטער קענען זיך מעלדען זאוואדזקא 20, וואהנ. 14.

ס'ווערען געזוכט בערעטען=ארבייטער ביי הערשענבוים, פיעטריקאווער 116 לינקע אפיצינע, 2 אייגאנג, פארטער.

ס'ווערען געזוכט שטריקער-ארבייטער ביי פעדער, זגערזשער 38, וו. 34.

נויטיג א קירזשנער=געהילף. זיך צו מעלדען ביי לעווקאוויטש, זאוואדזקא 29

ס'ווערט געזוכט א סוויטער-ארבייטער ביי ראכמאן נאוואמיעסקא 4, וו. 37

ראקאלען

איבערצייגען אנ'איינגעפיהרטע רעסטאראציע אין צענטרום פון שטאט, וואס בעשטעהט פון 3 שטובען מיט א קיך און אלע נויטיגע מכשירים דערצו. צו ערפאהרען ביי צימערמאן, צעגעלניאנא 4 מעקלערס געווינשען. 4698

Dr. med. **Niewiażski**
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען. בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 8–11 און פון 5–9 אוו.
זונטאג און יום-טוב פון 9–1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע - זאל פאר פרויען.

Dr. **HELLER**
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8–11 און פון 4–8 אוונט,
זונטאג פון 11–2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזן

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנקהייטען
ZA CHODNIA 59a, tel. 148-95
נעהמט אן פון 2–3 און פון 6–8 אוו.

Dr. med.
Szreiber
כירורג
צוריקגעקעהרט
9 Narutowicza 9
tel. 122-95.
נעמט אן פון 2 ביז 3 און פון 7 ביז 8³⁰ אוונט.

Dr. med.
G. Fridstein
אינערליכע קראנקהייטען
האט זיך איבערגעצויגען אויף
ציגעל-גאס 11, טעל. 117-95
נעהמט אן פון 6–7½ אווענד.

Dr. **L. FALK**
ספעצ. ארצט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען
Nawrot 7, tel. 128-07.
עמפפאנגט פון 10–12 און פון 5–7 נ"מ

Dr. med. **R. Zalcwasser**
כירורג
ציגעל-גאס 19 טעל. 125-17
נעהמט אן פון 1–2 און פון 4–6 נאכמ.

Dr.
Szymon Grinberg
פילסודסקיעגא 55,
טעל. 168-58.
נעמט אן פון 12–1 און פון 5–7 אוו.

לעטשניצע
פון דאקטוירים - ספעציאליסטען
זגערזשער 17
טעל. 116-33
רענטגען-קאבינעט
ווענעראלאגישעס אמבולאטאריום
פון 9 פריה ביז 8 א זייגער אוונט.
וויזיט 3 זל.

Dr.
S. Kantor
ספעציאליסט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען (סיפיליס און טריפער), היילט מענער = שוואכע
וואוינט יעצט
Piotrkowska 90, tel. 129-45
נעמט אן פון 8–2 נאכמ. און פון 4–9 אוו., זונטאג און יום-טוב פון 8–2 נאכמ.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

לעטשניצע
פאר וועגערישע קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד.
וועגעריש-קראנקע, מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען טאג לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. **Józef Imich**
צוריקגעקעהרט
ספעציאל-ארצט פאר האלז, נאז און אויערן-קראנקהייטען
אפערירט פון לארינגאלאגישען אפטיילונג אין ... טאשטשיצקים שפיטאל
מאניושקי 1, טעל. 209-97
נעמט אן פון 5–7 אווענד.

ברוך-קראנקע!!!

ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז, פון דעם אין גאנץ פוילן בעריהמטען ספעציאליסט ארטאפעד דיר. י. ראפאפארט, וועלכער עקזיסטירט 30 יאהר און איז געווארען אנערקענט פון פיל בעוואוסטע פראפעסארען.

Dyr. J.Rapaport

ברוך-ליידענדע! ספעציעלע ארטאפעדישע ... הייל-באנדאזשען פון מיין ארטאפעד. ... ווערען ... די שווערסטע, געפעהרליכסטע ... פערעלטערטע ... ביי מענער, פרויען און קינדער. — ספעציעלע ארטאפעד. הייל-באנדאזשען פאר צו ... פרוכען נאך אפעראציעס, ווי אויך ספעציעלע ... ארטאפעד. בויך-באנדאזשען געגען ... פון מאגען און קישקעס.

פאר קאליקעס, הויקערס און אלערארט פעהלער פון גוף!

אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט ווערען אויסגעפערטיגט די הייל-... און פון פיל פראפעסארען אנערקענטע ... ספעצ. ארטאפעד. הייל-גארסעטען פאר פערקרימונג פון רוקען-ביין (Skrzywienie Kręgosłupa), ביין-שווינדזוכט, ... פערקרימטע פיס ביי קינדער און ערוואקסענע ... הענד (פראטעזען) און פיס, ווי אויך די פראקטישסטע ארטאפעדישע אפאראטען פאר שמערצליכע פלאטפיס לויט גיפס-מאדעל.

אכטונג! אלע קראנקע אין מיין ארטאפעד. הייל-אנשטאלט, ווערען נאר פון מיר פערזענליך בעהאנדעלט.
30 יעהריגע פראקטיק, פולע גאראנטיע!
ערמעסיגטע פרייזען! עמפפאנגט טעגליך פון 9 פריה ביז 7 אוו.
עס ווערען אויך אנגענומען מיטגלידער פון אובעזפ. ספאל. (קאסע-כאריך).
ערשטע און איינציגע ארטאפעדישע הייל-אנשטאלט אין לאדז

Spec. Dyr. J. RAPAPORT, Ortoped.
פון לעמבערג
Łódź, Wólczańska 10, front, parter, tel. 221-77.

הערצליכען דאנק

היערמיט דריק איך אוים מיין הערצליכסטען דאנק דעם ארטאפעד. ספעציאליסט ה' דיר. י. ראפאפארט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10, פראנט, פארטער, פאר'ן אנגעהאלטען מיר מיין דאפעל-ברוך, וועלכעם האט מיר פיל יאהרען זעהר שווערע שמערצען פערשאפט. איך ערקלער דא מיט צופרידענהייט, דאס א דאנק ה' דיר. י. ר. האט מיט זיין אויסגעצייכענטע מעטאדע זעהר פיל געהאלפען און איך פיהל מיך זעהר גוט און ארבייטספעהיג, פאר וועלכעס איך דאנק איהם בעסטענס.

אברהם סאמעלגארן, לאדז.

אנאנסען-פרייזן פאר א מילימעטער-שורה
פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב-יו"ט—24 גר. און דער זייט שפאלטען
אין טעקסט—40 ... 60 ...
אונטער טעקסט—12 ... 16 ...
לויטער דער שטעמפל 50 פראצ. טייערער, אויסלאנד 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. א ווארט

נעקראלאגען—20 גר. א מ/מ (אין דער זייט-שפאלטען)
קליינע אנאנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע ווארט — 10 גר.

אבאנעמענטס-פרייז:
אין לאדז — 4 זלאטעס א חודש מיט צושטעלונג א היים. אויף דער פראווינץ — 5 זל. א חודש און אויסלאנד 7 זל. אמעריקא—1 דאל.

פעהלערן, וועלכע ענדערן נישט פרינציפיעל דעם אינהאלט פון דער אנאנס בערעכטיגען נישט צום איבערדרוקן די אנאנס אדער צוריקצואהלען פאר דעם אנאנס

פאר'ן אינהאלט און שטיל פון די אנאנסען איז די פערלאג ... ניט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען ... און ...

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman